ΟΙ ΕΞΟΡΙΣΤΟΙ ΤΗΣ ΑΛΟΠΟΛΕΩΣ.

ΚΕΦΑΛ. ΙΔ'.

ΤΟ ΣΧΙΣΜΑ.

Συνέχεια.

Τὰ ἔγγραφα τὰ ὁποῖα εὑρέθησαν ἐπὶ τῶν συλληφθέντων ἀπεσταλμένων ἀπεδείκνυον, ἄνευ μηδεμιᾶς ἀμφιβολίας, ὅτι πολλαὶ χιλιάδες ἐκ τῶν κατοίκων δὲν ἀνεγνώριζον τοὺς ἱερεῖς, ὡς ἔχοντας ἐξουσίαν τινὰ ἐπ' αὐτῶν, ἀλλ' ἤθελον τὰς συνειδήσεις αὐτῶν ἐλευθέρας καὶ ὑπευθύνους πρὸς μόνον τὸν Ποιητήν των. Τοῦτο ἐπροξένησε μεγάλην ταραχὴν εἰς τὴν μητρόπολιν τῆς Ἀλοπόλεως. Πρὸ πάντων ἐθεωρήθη ἀναγκαῖον νὰ βεβαιωθῶσιν ἂν αἱ πολυπληθεῖς ὑπογραφαί, αἵτινες ἦσαν εἰς τὸ ἔγγραφον, ἐτέθησαν θελληματικῶς, δηλαδὴ ἂν οἱ ἀντάρται οὗτοι ἦσαν πραγματικῶς τόσον πολυάριθμοι ὅσον ἐφαίνοντο. Εἰς τοιαύτην περίστασιν ἐκρίθη καλὸν νὰ μὴ γίνῃ χρῆσις καμμιᾶς βίας, ἀλλὰ μᾶλλον τεχνάσματος. Ὁ πανοῦργος γραμματεὺς Ἱερώνυμος, ὁ Χρίστος Ράλλης μετὰ τοῦ διοικητοῦ Ρελιγγένου, στρατηγοῦ τῆς οἰκίας τοῦ ἡγεμόνος καὶ ἑνὸς ἄλλου μετέβησαν τότε εἰς ὅλα τὰ διαμερίσματα τῆς Ὀρεινῆς, ὑποσχόμενοι νὰ ἱκανοποιήσωσι πάντα ὅστις εἶχε δίκαια παράπονα. Τὴν 15 ἰουλίου 1731 ἦλθον καὶ εἰς Βερφένην ὅπου οἱ χωρικοὶ πολυπληθεῖς ἤρχισαν νὰ συρρέωσι διακηρύττοντες ἐν ὅλῃ τῇ ἁπλότητι τῆς εἰλικρινοῦς αὐτῶν καρδίας ὅτι τὰ ἐπ' αὐτῶν ἐπιβαλλόμενα πρόστιμα τῶν ἱερῶν δικαστηρίων ἦσαν ἀνυπόφορα, ὅτι ἐπλήρωνον μεγάλας πληρωμὰς διὰ νὰ θάπτωνται οἱ νεκροί των καὶ ὅτι οἱ τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα διαχειριζόμενοι τοὺς ἐγύμνωνον· Τόσην δὲ εὐπροσηγορίαν καὶ φιλοφροσύνην ἔδειξαν εἰς αὐτοὺς οἱ εὐγενεῖς ἐκεῖνοι ἀνακριταί, ὥστε δὲν ἤργησαν νὰ κερδίσωσι τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν χωρικῶν, ὄντων συνειθισμένων εἰς τὸν βάρβαρον καὶ ἀπότομον τῶν κυβερνητῶν των τρόπον. Τέλος ὁ κύριος Ράλλης τοὺς ἠρώτησεν ἂν ἀληθῶς πολλοὶ ἐξ αὐτῶν εἶχον ἀποφασίσει νὰ χωρισθῶσιν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, ἥτις μόνη εἶχεν εἰς τὴν ἐξουσίαν της τὴν δύναμιν νὰ τοὺς σώζῃ ἀπὸ τὴν αἰώνιον κόλασιν. Μετά τινας δισταγμοὺς ὁ ἐν ὀνόματι τῶν συμπατριωτῶν του λαλῶν χωρικὸς εἶπεν ὅτι ὅλοι ἀνήκουσιν εἰς τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν ἀλλ' ὅτι ἴσως τινὲς ἐξ αὐτῶν ἐπεθύμουν νὰ διέλθωσι τὸν περίβολον. Τότε οἱ εὐγενεῖς παρεκάλεσαν τοὺς χωρικοὺς νὰ ἐκφρασθῶσι καθαρώτερον. Ὁ λαλῶν χωρικὸς ἐξάξας τότε ἐκ τοῦ κόλπου του ἔγγραφον ἐνεχείρισεν αὐτὸ εἰς τὸν γραμματέα Ἱερώνυμον λέγων εἰς αὐτὸν ὅτι ἐν τῷ ἐγγράφῳ ἐκείνῳ ἐμπεριείχετο τὸ σύμβολον τῆς πίστεώς των.

— Ἀλλὰ τέκνα μου, εἶπεν ὁ Ρελίγγενος, πρέπει νὰ μᾶς εἰπῆτε καθαρῶς ἂν σκοπεύητε νὰ ἦσθε καθολικοί, ἢ λουθηρανοί, ἢ μεταρρυθμισταί, διότι μόνον αἱ τρεῖς αὗται θρησκεῖαι, κατὰ τὴν ἐν Βαισφαλίᾳ συνθήκην, δύνανται νὰ ὑπάρχωσιν ἐν Γερμανίᾳ, καὶ ταύτας μόνον ὁ αὐτοκράτωρ ὑπεχρεώθη νὰ προστατεύῃ. Λοιπὸν εἰς καμμίαν ἐκ τούτων θέλετε νὰ ἀνήκετε, ἢ ἔχετε ἄλλην τινὰ νέαν ἰδικήν σας;

Τότε ὅλοι διεκήρυξαν ὅτι προκειμένου νὰ ἐκλέξωσιν ἓν ἐκ τῶν τριῶν τούτων θρησκευμάτων προτιμῶσι τὸ τοῦ Λουθήρου καὶ ἐπομένως ἐπιθυμοῦσι νὰ θεωρῶνται ὡς Λουθηρανοί. Ἀφοῦ ἡ εἴδησις τῆς διακηρύξεως ταύτης διεδόθη συνέρρεον ἐξ ὅλων τῶν μερῶν πολυπληθέστεροι χωρικοί. Τόσον δὲ πολυπληθεῖς συνηθροίσθησαν, ὥστε εἰς μόνον τὸ διαμέρισμα τῆς Βερφένης κατεγράφησαν τρεῖς χιλιάδες καὶ ἑκατὸν ἄνθρωποι ὡς ἐπιθυμοῦντες νὰ ἐλευθερωθῶσιν ἀπὸ τὸν παπικὸν ζυγόν. Τούτων ἐλήφθη ἀκριβὴς σημείωσις οὐ μόνον τῶν ὀνομάτων ἀλλὰ καὶ τῶν κτημάτων αὐτῶν. Ἐξ ὅλων δὲ τῶν διαμερισμάτων τῆς Ὀρεινῆς εὑρέθησαν 20,678 ἄνθρωποι ἔχοντες ταύτην τὴν ἀπόφασιν.

Ἐνθαρρυνθεὶς ὑπὸ τῶν ἰδιαιτέρων διαβεβαιώσεων τοῦ Γραμματέως ὁ λαὸς τῆς Ἀλοπόλεως, δὲν ἤργησε νὰ φανερώσῃ τὰ ἀληθῆ του αἰσθήματα. Ὅτε δὲ οἱ Ἰησουῖται καὶ οἱ ἄλλοι παπάδες ἤρχισαν νὰ καταρῶνται νὰ ἀναθεματίζωσι τὴν αἵρεσιν ταύτην καὶ τοὺς αἱ-

ρετικοὺς ὀρεινοὺς ὁ λαὸς δὲν ἐπάλει πλέον εἰς τὰς ἐκκλησίας των, τόσον ὥστε τὴν ἡμέραν τῆς Ἀναλήψεως μόνον τρεῖς ἄνθρωποι παρευρέθησαν τὴν ὥραν τῆς λειτουργίας εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Βραίνης! Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης οἱ παπᾶδες ἤρχισαν νὰ τρέχωσιν ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν καὶ μὲ κάθε τρόπον ἐζήτουν νὰ ἐπαναφέρωσιν εἰς τὴν αὐτῶν ποίμνην τὰ φυγόντα προβατάκιά των, φοβερίζοντες αὐτὰ ὅτι ἂν δὲν ἔλθωσιν εἰς τὴν μάνδραν νὰ τὰ ἀλμέγωσι καὶ νὰ τὰ κουρεύωσιν ὡς πρότερον κόλασις αἰώνιος τὰ περιμένει.

Ἐπὶ τῷ σκοπῷδὲ τοῦ νὰ μείνωσιν ἀμετακίνητοι εἰς τὴν ἀπόφασίν των οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι ἐξέλεξαν ἑκατὸν ἐξ αὐτῶν καὶ ἐσχημάτισαν συνέλευσιν, συνελθοῦσαν εἰς τὴν ἀγορὰν τῆς Σβαρζάχης. Τὴν 5 λοιπὸν αὐγούστου 1831 οἱ ἑκατὸν οὗτοι ἐκλεκτοὶ συνελθόντες ἐν ὀνόματι τῶν ἐκλογέων των, ὡρκίσθησαν ὅρκον ἐπίσημον νὰ μείνωσι καὶ ν' ἀποθάνωσιν ἂν ἡ ἀνάγκη τὸ καλέσῃ, εἰς τὴν ἐλευθερίαν, μὲ τὴν ὁποίαν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ τοὺς ἠλευθέρωσεν. Ἐν μέσῳ τῶν συνελθόντων ὑπῆρχε τράπεζα καὶ ἐπὶ τῆς τραπέζης ἀγγεῖον πλῆρες ἅλατος, ἐκ τοῦ ὁποίου λαβόντες οὗτοι ἀνὰ ἓν τεμάχιον κατέπιον εἰς σημεῖον ὁρατὸν τῆς συνενώσεώς των· ἐκ δὲ τῆς πράξεως ταύτης ἐδόθη καὶ εἰς τὸν σύνδεσμον ἐκεῖνον τὸ ὄνομα Ἁλοσύνδεσμος. Μετὰ τὸν ὅρκον προσηυχήθησαν, ὕμνησαν τὸν Θεὸν καὶ ἀναγνώσαντες τὸν τεσσαρακοστὸν πέμπτον ψαλμὸν διελύθησαν.

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος, ὅστις φυσικῶς δὲν ἦτο σκληροκάρδιος, καίτοι κατείχετο ὑπὸ τῆς μεγίστης θρησκομανίας τοῦ καιροῦ ἐκείνου, ἠσθάνετο ἀληθῶς πατρικὴν ἀγάπην πρὸς τὸ ποίμνιόν του, καὶ ἅμα ἐσκέπτετο περὶ τῆς ὑπ' αὐτοῦ λεγομένης πλάνης των κατεταράσσετο. Εἰδήσεις ἐξ ὅλων τῶν μερῶν, πλὴν πολὺ ἐξωγκομέναι, περὶ τῆς δημοσίου ἀνταρσίας τῶν αἱρετικῶν, συχνὰ ἐπαναλαμβανόμεναι τόσον ἰσχυρῶς ἐνήργησαν ἐπὶ τῆς ἀδυνάτου διανοίας τοῦ πρίγκηπος τούτου, ὥστε κατεφόβισαν αὐτὸν οὐ μόνον περὶ τῆς ἰδίας του ζωῆς, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ζωῆς τῶν μεινάντων μὲ τὸ μέρος του. Τότε ἐβιάσθη νὰ ζητήσῃ τὴν βοήθειαν τοῦ αὐτοκράτορος κατὰ τῶν ἐπαναστατησάντων ὑπηκόων του καὶ ἔπεμψε τὸν κόμητα Ἀννίβαν Θούκιον καὶ τὸν διοικητὴν Σιγισμόνδον βαρόνον Ρελίγγενον εἰς Βιέννην νὰ ζητήσωσιν ἔνοπλον δύναμιν.

Φῆμαι ἤρχισαν νὰ διαδίδωνται ὅτι οἱ αἱρετικοὶ ἐσκόπευον νὰ ἐπιπέσωσι κατὰ τῆς πρωτευούσης καὶ νὰ σφάξωσιν ὅλους τοὺς μείναντας καθολικούς. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον οἱ καθολικοὶ κατέφευγον εἰς τὰ ἰσχυρὰ μέρη, οἷα ἦσαν ἡ ἀκρόπολις τῆς Ἁλοπόλεως καὶ ἄλλα φρούρια, τὰ ὁποῖα ὠχύρωνον ἔτι μᾶλλον, κατεδαφίζοντες ὅλας τὰς οἰκίας ὅσαι ἦσαν πλησίον τῶν τειχῶν καὶ κόπτοντες ὅλα τὰ πέριξ δένδρα ἐκτὸς τῶν ὑψηλοτάτων, τὰ ὁποῖα ἀφῆκαν διὰ νὰ θέσωσιν ἐπ' αὐτῶν λαμπάδας, τὰς ὁποίας νὰ ἀνάψωσιν ὡς σημεῖον τῆς ἐνάρξεως τοῦ κατ' αὐτῶν πολέμου τῶν αἱρετικῶν.

Ἐν τῷ μεταξύ τούτῳ ὁ λαὸς τῆς χώρας γινώσκων τὸ δίκαιον τῆς ὑποθέσεώς του, ἔπεμψε καὶ πάλιν πρεσβευτὰς εἰς Ρατισβώνην. Αἱ διαπραγματεύσεις, αἱ μεταξὺ τοῦ πρέσβεως τῆς Σαξωνίας Φὸν Σχονβέργου καὶ τοῦ πρέσβεως τῆς Ἁλοπόλεως Φὸν Ζολλέρου εἶναι πολὺ ἀξιοσημείωτοι. Ὁ τελευταῖος οὗτος κατ' οὐδένα τρόπον δὲν ἤθελε νὰ καταπεισθῇ νὰ δώσῃ γραπτὰς ἀπαντήσεις ἐκ μέρους τοῦ αὐτοκράτορός του, διὰ κανένα ἄλλον λόγον εἰμὴ μόνον διότι οἱ ἀποχωρισθέντες τοῦ παπισμοῦ συνήθιζον νὰ δημοσιεύωσι διὰ τοῦ τύπου πᾶν ἔγγραφον φέρον χαρακτῆρα δημόσιον.

Ἅμα ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἔλαβε τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ αὐτοκράτορος ὅτι θὰ πεμφθῇ ὁ ζητηθεὶς στρατὸς, ἀφῆκε κατὰ μέρος τὴν πραότητα τὴν ὁποίαν ἕως τότε ἐδείκνυε, καὶ ἐξέδωκε φλογερὰν προκήρυξιν κατὰ τῶν ἀνταρτῶν τῆς Ἁλοπόλεως, ἀπειλῶν αὐτοὺς μὲ ἄμεσον ἐξορίαν ἂν δὲν ἐπανέλθωσιν εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς πίστεώς του.

Ὅταν ἡ προκήρυξις αὕτη ἐξεδόθη ὁ λαὸς ἐγέλασε, καὶ, ὀνομάσας αὐτὴν νέαν σωτηρίαν τῶν παπάδων ἔμεινεν ἥσυχος, μόνον μὴ ἐπιτρέπων νὰ κολλᾶται εἰς τὰς θύρας τῶν οἰκιῶν του.

ΚΕΦΑΛ. ΙΕ'.

Η ΠΡΟΔΟΣΙΑ.

Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Σεπτεμβρίου 1734 εὐθὺς μετὰ τὰ προμνημονευθέντα συμβάντα, πρωΐαν τινὰ τὰ ὄρη τῆς Ἁλοπόλεως ἀντήχουν τὸν ἦχον σαλπίγγων καὶ τυμπάνων. Λόχοι πολυάριθμοι αὐστριακοῦ πεζικοῦ διέτρε-

χον τὴν ἄλλοτε εἰρηνικὴν ταύτην χώραν, ἧς οἱ ἐκπεπληγμένοι κάτοικοι, ἀγνοοῦντες τὸν λόγον τῆς ἐλεύσεως τοῦ στρατοῦ, ἐνόμιζον ὅτι ὠνειρεύοντο. Διάταγμα αὐτοκρατορικὸν, διατάσσον τοὺς κατοίκους νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς εἰρήνην καὶ ἡσυχίαν, συνώδευον χιλιάδες στρατιωτῶν, οἵτινες ἔμελλον νὰ καταλύσωσιν εἰς τοὺς οἴκους τῶν ὀρεινῶν, ὅσοι εἶχον διακόψει τὰς σχέσεις μὲ τὸ τυραννικόν των ἱεραρχεῖον. Ἡ οἰκία τοῦ Ἰωάννου δὲν ἐξηρέθη ἀπὸ τοὺς ἐνοχλητικοὺς ξένους. Πλὴν ἡ ματαίωσις τῶν προσδοκιῶν τοῦ λαοῦ ἐπροξένησε βαθεῖαν ἐντύπωσιν, καθότι ἀντὶ τῆς ἐλευθερίας ἣν περιέμενον ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα, εἶδον τὰ δεινά των αὐξανόμενα ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν.

Ἀλλὰ μήτε ὁ Πέτρος εὑρέθη εἰς καλλιτέραν θέσιν μὲ ὅλον του τὸ Σιπένι, τὸ ὁποῖον ἐπλημμύρησε μὲ σῶμα ἁρπάγων στρατιωτῶν.

— Θὰ κάμετε καλλίτερα νὰ ἔλθητε εἰς τὸν οἰκόν μου, εἶπε πρὸς τοὺς στρατιώτας, τοὺς ὁποίους εὗρε καταβροχθίζοντας τὸ ἁπλοῦν τοῦ Ἰωάννου γεῦμα. Δι' ἐμὲ ὀλίγον σημαίνει ἂν θρέψω πέντε ὀλιγώτερον ἢ περισσότερον.

Οἱ στρατιῶται ἀκούσαντες τοῦτο τόσον ηὐχαριστήθησαν, ὥστε χωρὶς νὰ χάσωσι καιρὸν ἐγερθέντες μετέβησαν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Πέτρου, ὅστις τὴν ὥραν ἐκείνην ἔμεινε μόνος μετὰ τοῦ Ἰωάννου. Τὴν ἀκόλουθον ἑβδομάδα ἐλθὼν πάλιν ὁ Πέτρος εἰς τοῦ Ἰωάννου τὴν οἰκίαν ἔφερεν εἰς αὐτὸν ὡραῖον πυροβόλον.

—Λάβε το, Ἰωάννη, εἶπε μὲ ἱλαρότητα, κράτησέ το διὰ νὰ μὲ ἐνθυμῆσαι· ἀλλὰ πρέπει νὰ μοὶ ὑποσχεθῆς ὅτι θὰ ἔλθῃς μαζύ μου εἰς τὸ γενικὸν γυμνάσιον ὅπου θὰ συναχθῶσιν οἱ ὀρεινοὶ πανταχόθεν τὴν ἐρχομένην δευτέραν (1). Τόσον μὲ ἀρέσκει ἡ διασκέδασις αὕτη ὡς νὰ ἤμην παιδίον. Θὰ δείξωμεν εἰς τοὺς ξένους στρατιώτας διὰ τοῦ ἀριθμοῦ μας καὶ τῆς τάξεώς μας ὅτι δὲν εἴμεθα τόσον ἄξιοι περιφρονήσεως ὅσον νομίζουσι καὶ ὅτι δὲν θὰ ἠμπορέσωσι νὰ μᾶς κάμωσιν ὅ,τι ἐπιθυμοῦσιν.

Ἡ Ἰωάννης ἦτο καλὸς σκοπευτὴς καὶ λίαν φιλόπατρις ὥστε μετὰ πολλῆς προθυμίας ἐδέχθη νὰ παρευρεθῇ εἰς τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος γυμνάσιον. Τὴν ἑπομένην δευτέραν λίαν πρωὶ ὁ Πέτρος κρατῶν εἰς χεῖρας λαμπρὸν τουφέκιον καὶ ἔχων ὑπὸ τὸ ὑπόδημα ὕψωμα, διὰ νὰ κρύπτῃ τὴν δυσμορφίαν τοῦ χωλοῦ του σκέλους, τὸ ὁποῖον εἰς οὐδεμίαν ἄλλην περίπτωσιν τὸν ἐλύπει τόσον ὅσον εἰς τὴν παροῦσαν, ἦλθε νὰ παραλάβῃ τὸν Ἰωάννην, ὅστις ἦτο ἐνδεδυμένος τὰ καλά του φορέματα. Ἀμφότεροι δὲ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν προσδιωρισμένην θέσιν, οὖσαν κοιλάδα εὐρύχωρον περικυκλουμένην ὑπὸ χαμηλῶν λόφων, ὅπου ἓν τάγμα αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ ἤδη ἐγυμνάζετο.

Οἱ στρατιῶται ἰδόντες τοὺς χωρικοὺς συναθροιζομένους πανταχόθεν ἐκίνησαν πρὸς αὐτοὺς, δεικνύοντες κατὰ τὸ φαινόμενον περιέργειαν διὰ τὴν μεγάλην ἐπιτηδειότητα μεθ' ἧς οἱ χωρικοὶ μετεχειρίζοντο τὰ ὅπλα των. Τὸ γύμνασμα ἤρξατο διὰ προσεκτικῆς ἐπιθεωρήσεως τῶν ὅπλων καὶ τῶν πολεμοφοδίων τῶν ὀρεινῶν, οἵτινες ἔπρεπε νὰ μὴ ἔχωσι πυρίτιδα, ἵνα μὴ συμβῇ ἀπευκταῖόν τι, τὸ ὁποῖον πολὺ εὐκόλως ἠδύνατο. Μετὰ τοῦτο ἐτέθησαν ἔνεδραι καὶ ὅλαι αἱ κινήσεις αἱ εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ στρατοῦ ἀνήκουσαι ἐξετελέσθησαν. Ἀφοῦ κάπως ἐκουράσθησαν γυμναζόμενοι οἱ ὀρεινοὶ, ἐστάθησαν ὅπως ἀναπαυθῶσιν ἐπ' ὀλίγον καὶ τότε ὁ ταξιαρχος τοῦ αὐτοκρατορικοῦ τάγματος πλησιάσας τὸν ἀρχηγὸν τῶν ὀρεινῶν, ὅστις ἦτο ἀξιωματικὸς ἀφωσιωμένος εἰς τὸν ἀρχιεπίσκοπον,

— Εὖγε! καλά! τῷ εἶπε μὲ φωνὴν βροντώδη· ἔχεις ἄριστον σῶμα σκοπευτῶν, τὸ ὁποῖον πολὺ θὰ χαρῶ ἂν ἴδω συνεργαζόμενον μετὰ τοῦ στρατοῦ μου εἰς σπουδαίαν τινὰ περίστασιν ἐφόδου. Ἀλλὰ, στᾷ! μία ἰδέα μοὶ ἦλθε. Πιστεύεις ὅτι ἂν κάμωμεν προσποιητήν τινα μάχην μετὰ τὸ τέλος της θὰ εἴμεθα πάλιν φίλοι ὡς πρίν; εἴμεθα οἱ ξένοι τῶν ἱπποτικῶν τούτων ἀνδρῶν καὶ θὰ θεωρήσωμεν τὸ τοιοῦτον ὡς τιμήν μας.

— Πολὺ καλά, ἀπήντησεν ὁ ἄλλος, ὅστις ἦτο προητοιμασμένος διὰ νὰ παραδεχθῇ. Συμφωνῶ, φθάνει μόνον νὰ τὸ δεχθῶσι καὶ οἱ σύντροφοί μου.

Ποῖον ποτὲ ἀνθρώπινον πλᾶσμα ἀντέστη εἰς λεπτὴν κολακείαν μετὰ τέχνης ποιουμένην; Οἱ ἄκακοι καὶ εὔπιστοι ὀρεινοὶ ἀκού-

---

(1) Οἱ χωρικοὶ τῆς Ἁλοπόλεως εἶχον τὸ προνόμιον τῶν ὁπλοφορεῖν καὶ ἑπομένως ἠδύναντο εὐκόλως νὰ διοργανισθῶσιν εἰς στρατιωτικὸν σῶμα. Ἀναφέρεται εἰς χρονικὰ τῆς Ἁλοπόλεως ὅτι τὸ 1606, οἱ ὀρεινοὶ οὗτοι, ὁδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου των Βολφίου Διητρίχου, ἀντέταξαν τρία τάγματα κατὰ τῶν Τούρκων, καὶ ὅτι κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Στοολβαϊσεμβεργ, τὸ ὁποῖον ἦτο ἄλλοτε εἰς χεῖρας τῶν Αὐστριακῶν καὶ ἄλλοτε εἰς χεῖρας τῶν Ὀθωμανῶν, οἱ αὐτοὶ ὀρεινοὶ ἐφάνησαν στρατιῶται ἀτρόμητοι.— Γεωγραφία Ἁλουπόλεως (Σαλτσβούργου) σελ. 137.

σαντες τὴν πρότασιν ταύτην μετὰ μεγάλης χαρᾶς καὶ πολλῶν ἐπευφημιῶν ἐδέχθησαν αὐτήν. Συνεφωνήθη ὥστε τὰ αὐτοκρατορικὰ στρατεύματα νὰ καταλάβωσι τὰ ὑψώματα οἱ δὲ ὀρεινοὶ ὡς γινώσκοντες καλῶς τοὺς δρόμους νὰ δοκιμάσωσι νὰ ἐκβιάσωσιν ἔξοδον. Οἱ πρῶτοι ταχέως ἔγιναν ἄφαντοι οἱ δὲ δεύτεροι ἤρχισαν νὰ καταβαίνωσι στενήν τινα καὶ σκολιὰν φάραγγα, ἐνῷ τινὲς ἐξ αὐτῶν, οἵτινες δὲν ἦσαν ὅλως δι' ὅλου ξένοι εἰς τὰ τεχνάσματα τοῦ πολέμου, ἐκίνουν τὰς κεφαλὰς διὰ τὴν ἀβελτηρίαν τοῦ ἀρχηγοῦ των. Ταχέως δὲ οἱ φόβοι αὐτῶν ἐπραγματοποιήθησαν, καθότι μόλις κατέβησαν ὅλοι ἐντὸς τῆς φάραγγος καὶ αἴφνης φωνὴ προερχομένη, ἐκ χιλίων στομάτων ἠκούσθη λέγουσα «στὸν τόπον!» Ἐπὶ τῶν βράχων τῶν κρεμαμένων ὑπεράνω τῆς φάραγγος, ὡς ἐκ τῆς γῆς φυτρώσαντας, εἶδον τοὺς Αὐστριακοὺς στρατιώτας ἱσταμένους κύκλῳ αὐτῶν καὶ ἔχοντας τὰ στόμια τῶν γεμισμένων πυροβόλων των ἐστραμμένα πρὸς αὐτούς.

— Ἀ! τὴν ἐπάθατε! ἐκραύγασεν ὁ ἀρχηγὸς τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ, φίλοι μου, παραδοθῆτε διὰ νὰ σᾶς χαρισθῇ ἡ ζωή σας. Εἶσθε περικυκλωμένοι ἐξ ὅλων τῶν μερῶν ὡς βλέπετε.

— Θὰ μετεχειρίσθης ἱκανόν τινα ὁδηγόν, ὑπετραύλισεν ὁ ἀρχηγὸς τῶν ὀρεινῶν, ὅστις σὲ ἔφερε διὰ δρόμου, ὄντος ἀγνώστου εἰς πάντα ἄλλον ἐκτὸς εἰς ἡμᾶς. Λοιπὸν τώρα ἄλλο δὲν μένει παρὰ νὰ μᾶς δώσητε διάβασιν.

— Τοῦτο βέβαια θὰ γίνῃ, ὑπέλαβεν ὁ ἄλλος, ἀλλ' ἀφοῦ πρῶτον καταθέσετε τὰ ὅπλα καὶ ὁρκισθῆτε ὅτι ποτὲ εἰς τὸ μέλλον δὲν θὰ πολεμήσεται ἐναντίον μας.

— Γενηθήτω, εἶπεν ὁ ἀρχηγὸς τῶν ὀρεινῶν, παραδίδων ἑαυτὴν καὶ τὸ ὅπλον του εἰς τὸν ταγματάρχην, ὅστις, ἤδη εἶχε πλησιάσει εἰς αὐτὸν ὀλίγον περισσοτέρον. Τότε δὲ στραφεὶς πρὸς τὸν λαόν, ὅστις ἔβλεπεν ὅλην ταύτην τὴν σκηνὴν ξεκαρδισμένος ἀπὸ γέλωτα, «λοιπόν, εἶπε σοβαρῶς, σεῖς τί σκοπεύετε νὰ πράξητε; Καταθέσατε τὰ ὅπλα σας, δηλαδὴ ρίψατέ τα εἰς τὴν γῆν, καὶ ἂς ἀναχωρεῖ ἕκαστος εἰς τὸν οἶκόν του» Οἱ ὀρεινοὶ νομίζοντες ἀκόμη ὅτι οἱ ἀρχηγοὶ ἀστειεύονται, ἀντὶ πάσης ἀπαντήσεως ἐμειδίασαν διὰ τὸ ζητούμενον, πλὴν ὑπῆρχον καὶ τινες μεταξὺ αὐτῶν, οἵτινες ἐπεθύμουν νὰ ἐτελείωνε τοῦτο τὸ παιγνίδιον.

— Οὕτω θὰ γίνῃ! ἐκραύγασεν ὁ ταγματάρχης μὲ φωνὴν βροντώδη. Καὶ ταχύτατα μάλιστα. Σεῖς εἶσθε χωρικοὶ καὶ ἑπομένως οὐδεμίαν πρόφασιν ἔχετε νὰ κρατῆτε ὅπλα. Ἐὰν ἔχετε ἀνάγκην ὑπερασπίσεως ὑμεῖς θέλομεν σᾶς ὑπερασπισθῆ. Λοιπὸν ρίψατε κάτω τὰ ὅπλα σας διότι ἄλλως θέλω σᾶς τουφεκίσω.

Ἡ νεκρικὴ σιγὴ ἦν ἡ ἔκπληξις ἡ ὑπὸ τῆς ἀπροόπτου ταύτης διαγωγῆς προξενηθεῖσα, τέλος μετεβλήθη εἰς γενικὴν σύγχυσιν καὶ ταραχήν. Ἀ! ἐκραύγαζον οἱ προδοθέντες ὀρεινοί. Προδοσία! ἐκδίκησις! κάτω οἱ προδόται!

Ἀλλ' ὁ ταγματάρχης μὲ σαρκαστικὸν γέλωτα ἐδέχθη τὰς διαδηλώσεις ταύτας. — Τί βοΐζουν αὐτὰ τὰ ζῶα; ἐφώναξεν ἀπειλητικῶς, μετὰ τὸ ὁποῖον προσέθηκε — Αἴ; μὴ ἀργεῖτε! Μήπως νομίζετε ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ πράξωμεν ὅ,τι λέγομεν; Τότε στραφεὶς πρὸς τοὺς στρατιώτας του εἶπε. Ἀδιάσετε καμμία δεκαριὰ τουφέκια ἐπάνω εἰς ἐκεῖνο τὸ δένδρον τὸ εἰς τὸ μέσον αὐτῶν τῶν ζώων κάτω ἂς ἰδοῦν ὅτι τὰ βόλια σας δὲν χωρατεύουν. Τὸν αἰφνίδιον πυροβολισμὸν ἠκολούθησε βροχὴ θραυσμάτων ἐκ τῶν κλώνων τοῦ δένδρου καὶ φύλλων, ἀποσπασθέντων ὑπὸ τῶν σφαιρῶν, οἵτινες ἐσύριξαν ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς τῶν ἀπορούντων χωρικῶν.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἠσθάνθη ὁ Ἰωαννης ὅτι τιστὸν ἐκτύπα ἐλαφρῶς εἰς τὸν ὦμον, στραφεὶς λοιπὸν εἶδε τὸν Πέτρον, ὅστις εἶπε πρὸς αὐτὸν μετὰ φωνῆς πνιγομένης ὑπὸ ὀργῆς. «Ἐκεῖνοι ἐκεῖ ἐπάνω ἔκαμαν τὰ σχέδιά των χωρὶς νὰ μὲ λάβωσιν ὑπ' ὄψιν· ἐὰν τὸ φλασκί μου εἶναι ἄδιο, τὰ θηλάκιά μου ὅμως δὲν εἶναι. Ἐδώ!» καὶ ταῦτα λέγων ἐνεχείρισε κρυφίως φυσέκιον εἰς τὸν Ἰωάννην προσθέσας, φρόντισε διὰ τὸν σίγουρον ἀρχηγόν μας σὺ καὶ ἐγὼ διορθώνω τὸν ἄλλον.

— Εἶσαι τρελλός; ἀπήντησεν ὁ Ἰωαννης ἁρπάσας αἰφνιδίως τὸ πυροβόλον τὸ ὁποῖον ὁ Πέτρος εἶχεν ἤδη διευθύνει κατὰ τοῦ ταγματάρχου μὲ σκοπὸν νὰ τὸν στείλῃ εἰς τὸν ἅδην. — Ἂν εἴμεθα μόνον οἱ δύο μας κάπως ἤρχετο αὐτὸ τὸ ὁποῖον λέγεις· ἀλλὰ τώρα ἐννεακόσιοι πιστοὶ φίλοι μας θὰ πληρώσωσι τὴν πράξιν μας διὰ τῆς ζωῆς των, τὸ ὁποῖον εἶναι ὑπέρογκος τιμὴ διὰ τοὺς ἀθλίους αὐτούς. Λέγων τοῦτο ἔρριψε κατὰ γῆς τὸ τουφέκιόν του. Ὁ Πέτρος ἐθεώρησε τὸ ἀγαπητόν του

τουφέκιον μὲ ἀγωνίαν λύπης καὶ μαύρην καρδίαν. Οἱ ὀφθαλμοί του ἐπληρώθησαν μὲ σημεῖα λύπης ἐνῷ θερμὰ δάκρυα κατέβρεχον τὸ λαμπρότατον αὐτοῦ ὅπλον· αἱ δὲ χεῖρές του τελευταῖαι πάντων τὸ ἐγκατέλειψαν.

— Εἶναι αἰσχρὰ συμμορία λῃστῶν, ἐψιθύρισεν ἐντὸς τῶν ὀδόντων του ἀναχωρῶν ἐκ τοῦ μέρους τῆς καταισχύνης μετὰ τοῦ Ἰωάννου, ἀφοῦ ὅλοι ἀφῆκαν τὰ ὅπλα των καὶ ἀνεχώρουν. «Δὲν μᾶς ἐλῃστεύσαν γυμνώσαντες ἡμᾶς ὀπὸ τὰ κτήματά μας; Ἐπροτίμων νὰ μὲ ἐφόνευες παρὰ νὰ πάθω τοιαύτην καταισχύνην.» Ταῦτα εἰπὼν καὶ κατασυγχισμένος ἐχωρίσθη ἀπὸ τὸν Ἰωάννην.

Ὅταν ὁ Πέτρος ἔφθασεν εἰς τὸν οἶκόν του, διηυθύνθη ἀμέσως εἰς τὸ γραφεῖόν του καὶ ἀνοίξας αὐτό, ἔλαβεν ὅσα χρήματα εἶχε καὶ μέγαν τινὰ χάρτην Περγαμηνὸν κατεσφραγισμένον μὲ πολλὰς σφραγίδας καὶ ἱππεύσας ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὰ κτήματά του. Τὸ καλὸν ἦτο ὅτι οἱ ὑπ' αὐτοῦ φιλοξενούμενοι στρατιῶται δὲν εἶχον ἐπιστρέψει ἀκόμη ἀπὸ τὴν πρωϊνὴν ἡρωϊκήν των ἐκδρομήν.

— Ὅπως ἦλθες εἰς ἐμὲ οὕτως ἐγὼ φεύγω ἀπὸ σὲ, εἶπε μειδιῶν ὅτε φθάσας εἰς τὴν θύραν ἔρριψεν ἀποχαιρετισμοῦ βλέμμα εἰς τὸ Σιπένι. Μετ' ὀλίγον εὑρέθη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ἰωάννου καὶ λαβὼν αὐτὸν κατὰ μέρος—Ἰωάννη, τῷ εἶπεν, ἐγὼ πορεύομαι πρὸς τὸν κοσλὸν βασιλέα τῆς Πρωσσίας. Τὸ ἐδῶ κτῆμα δὲν ἦτο δι' ἐμὲ μήτε ἐγὼ δι' αὐτό, καὶ λοιπὸν τὸ ἐδώρησα εἰς τὴν Βαρβάραν καὶ εἰς τοὺς ἀδελφούς της. Ἰδοὺ τὸ δωρητήριον ἔγγραφον τὸ ὁποῖον κατ' ἰδίαν ἡτοίμασα καὶ νομικῶς ἐπεκύρωσα πρὸ πολλοῦ. Ὁ πορὼν καιρὸς εἶναι ὁ μᾶλλον κατάλληλος διὰ νὰ λάβητε κατοχὴν αὐτοῦ. Μὴ μὲ ἐρωτᾷς τίποτε κσὶ μὴ μὲ ἐμποδίσῃς. Ἡ μάχαιρα εἶναι εἰς τὸ στῆθός μου τὸ δὲ ἱερατεῖον μοῦ δαγκάνει τὴν πτέρναν. Δὲν ἐπιθυμῶ νὰ ἀριθμήσω τὰς βαθμίδας, αἱ ὁποῖαι φέρουσιν εἰς τὰς ὑπογείους φυλακὰς τοῦ φρουρίου τῆς Βερφένης. Ἐντὸς ὀλίγου θὰ μάθῃς τί συνέβη. Ταῦτα εἰπὼν ἔσφυγξεν ὅλων τὰς δεξιάς, ἀφῆκεν ὑγείαν καὶ ἀνεχώρησεν.

———

— Ὅταν ἐκλέγῃς φόρεμα θερμὸν, ἔκλεγέ το ἐλαφρόν. Πόσον ἐλαφρῶς ἐνδεδυμένα εἶναι τὰ ζῶα, τὰ ἀντέχοντα εἰς μεγάλα ψύχη! Τί εἶναι ἐλαφρότερον τῶν πτερῶν ἢ τῶν γουναρικῶν;

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥ.

Ὁ Χριστιανὸς πρέπει νὰ ἦναι

Κατὰ τὴν πίστην μὲ πεφωτισμένην καὶ ἀκλόνητιν πεποίθησιν.
Πίστευσον ἐπὶ τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ σωθήσῃ σὺ καὶ ὁ οἶκός σου. — Πρ. ιϛ'. 31

Κατὰ τὴν γνῶσιν μαθητής.
Ἐὰν ὑμεῖς μείνητε ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ, ἀληθῶς μαθηταί μου ἐστέ. — Ἰωαν. η'. 31

Κατὰ τὸν χαρακτῆρα ἅγιος.
Ἀγαπητοῖς θεοῦ κλητοῖς ἁγίοις— Ρωμ. α'. 7.

Κατὰ τὴν ἐπιρροὴν φῶς.
Ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου — Ματθ. ε'. 14.

Κατὰ τὰ δεινοπαθήματα στρατιώτης.
Σὺ οὖν κακοπάθησον, ὡς καλὸς στρατιώτης Ἰησοῦ Χριστοῦ. =Β'. Τιμ. β'. 3

Κατὰ τὴν σχέσιν φίλος·
Οὐκέτι ὑμᾶς λέγω δούλους ... ὑμᾶς δὲ εἴρηκα φίλους — Ἰωαν. ιέ. 15.

Κατὰ τὴν πρόοδον παρεπίδημος.
Καὶ ὁμολογήσαντες ὅτι ξένοι καὶ παρεπίδημοί εἰσιν ἐπὶ τῆς γῆς — Ἑβρ ιά. 13.

Κατὰ τὴν συγγένειαν τέκνον.
Αὐτὸ τὸ πνεῦμα μαρτυρεῖ τῷ πνεύματι ἡμῶν ὅτι ἐσμὲν τέκνα θεοῦ — Ρωμ. η'. 16.

Κατὰ τὴν προσδοκίαν κληρονόμος.
Εἰ δὲ τέκνα, καὶ κληρονόμοι· κληρονόμοι μὲν θεοῦ, συγκληρονόμοι δὲ Χριστοῦ—Ρωμ.η'.17

Κατὰ τὴν ἐλπίδα ὡς ταχέως μέλλων νὰ δοξασθῇ ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ.
Οἴδαμεν δὲ ὅτι τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Θεὸν πάντα συνεργεῖ εἰς ἀγαθόν, τοῖς κατὰ πρόθεσιν κλητοῖς οὖσιν. Ὅτι οὓς προέγνω, καὶ προώρισε συμμόρφους τῆς εἰκόνος τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πρωτότοκον ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς. οὓς δὲ προώρισε, τούτοις καὶ ἐκάλεσε· καὶ οὓς ἐκάλεσε, τούτους καὶ ἐδικαίωσεν· οὓς δὲ ἐδικαίωσε, τούτοις καὶ ἐδόξασεν.-Ρωμ η'. 28-30

Ὅστις δὲν ἔχει τὰ χαρακτηριστικὰ ταῦτα ἀδύνατον νὰ ἦναι Χριστιανός.

———

Αἱ ἀνάγκαι τὰς ὁποίας ἡμεῖς ἐπλάσαμεν εἶναι πολυαριθμότεραι καὶ ἀπαιτοῦσι πολὺ περισσότερα ἔξοδα ἢ αἱ φυσικαί μας ἀνάγκαι. Διὰ τοῦτο οἱ πλούσιοι εὑρίσκονται συχνὰ εἰς μεγαλειτέραν ἀνάγκην χρημάτων ἀπὸ τοὺς ἔχοντας εἰσοδήματα μικρά.

———

Οἱ Ἄραβες λέγουσι «Παρώργισε τὸν φίλον σου καὶ θὰ ἐκπλαγῆς εὑρίσκων πόσον οὐτιδανὸς εἶσαι καὶ κατ' αὐτὴν τοῦ φίλου σου τὴν ἐκτίμησιν».

ΜΕΛΕΤΑΙ

ΕΠΙ ΜΕΡΩΝ ΤΙΝΩΝ ΤΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΑΥΤΩΝ.

—

Μελέτη Β'.—ΓΗ.

Ἡ δὲ γῆ ἦν ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος
Γεν. ά. 2.

Ὅταν στρέφω τὴν προσοχήν μου καὶ θεωρῶ τῆς γῆς τὸ πρόσωπον θαυμάζω τὴν μεγαλοπρέπειαν τὴν κατὰ τὴν διάταξιν τῶν μερῶν της, καὶ μένω ἄφωνος ἐνώπιον τῆς μεγάλης ποικιλίας καὶ κάλλους τῶν ἐπ' αὐτῆς ἀναριθμήτων ὀργανικῶν τε καὶ ἀνοργάνων ὄντων. Αἱ ἐκτεταμέναι πεδιάδες, αἱ χλοεραὶ κοιλάδες, αἱ ὑπὸ τόσων πηγῶν ἀρδευόμεναι καὶ τόσων ποταμῶν διασχιζόμεναι, τὰ ὑψηλὰ καὶ σκιόεντα ὄρη, οἱ τερπνοὶ λόφοι καὶ τἄγρια βουνά, πάντα, κεκαλυμμένα ὄντα ὑπὸ πολυειδῶν πετρωμάτων καὶ διαφόρων χωμάτων, στολίζονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ ὑπὸ ποικιλωτάτων φυτῶν, ὑπὸ πολυπληθῶν καὶ διαφόρων δένδρων καὶ κατοικοῦνται ὑπὸ ζώων πολυειδῶν. Ἡ θάλασσα δὲ πάλιν, ἡ μεγάλη καὶ ἠχόεσσα θάλασσα, πόσα μεγαλεῖα, πόσα θαυμάσια δὲν ἐμπερικλείει: Πλὴν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον μὲ σύρει περισσότερον, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐξασκεῖ ἐπ' ἐμοῦ ἐπιρροήν τινα ἰδιαιτέραν εἶναι τὰ σημεῖα τῆς κατοικίας τοῦ ἀνθρώπου. Ὅπου ὁ ἄνθρωπος εὑρίσκεται ἐκεῖ ἡ γῆ ἔχει μορφὴν ἄλλην. Ἐκεῖ δὲν εἶναι πλέον ἀγρία, δὲν εἶναι πλέον μονοτηριώδης, ἀλλ' εἶναι ἱλαρά, εἶναι ἥμερος, εἶναι ὡς ἀληθὴς γῆ, ἐνῷ τὰ πέραν αὐτῆς εἶναι ὡς θάλασσα! Τὰ ἐπ' αὐτῆς φυτά, τὰ ἐπ' αὐτῆς δένδρα δὲν φαίνονται καθαρῶς ἰδικά της, ἀλλὰ μᾶλλον τέκνα τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς γῆς. Παρὰ ταῦτα ὅμως εὑρίσκω καί τι ἄλλο, σημεῖον ναὶ καὶ τοῦτο τῆς κατοικίας τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ σημεῖον τὸ ὁποῖον πάντοτε μοὶ διεγείρει σοβαρὰς σκέψεις, πάντοτε μοῦ σύρει ἰδιαζόντως τὴν προσοχήν. Τοῦτο δὲ εἶναι τὰ μέρη ὑπὸ τὸ χῶμα τῶν ὁποίων κεῖνται λείψανα ἐποχῶν παρελθουσῶν. Ὦ, πόσας σκέψεις περὶ τῆς ματαιότητος τῶν ἀνθρωπίνων δὲν διεγείρουσιν αὗται αἱ θέσεις, αἵτινες ἐνῷ ἦσαν τὸ ἔδαφος τῶν ζώντων, ἔγιναν τέλος οἱ τάφοι τῶν νεκρῶν! Ἀλλὰ καὶ πόσας ἱστορίας δὲν δύνανται αὗται νὰ διηγῶνται! Ἐὰν ἐρωτηθῶσιν, ἂν προσκληθῶσι νὰ φέρωσιν εἰς φῶς ὅσα ἐντὸς αὐτῶν τὰ ἐδάφη ταῦτα κρύπτουσιν, ἄραγε τί θέλει ἐκτυλιχθῆ ἐνώπιον τῶν νοερῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ἐρωτῶντος: Ἀλλ' ἄρα μόνον τὰ ἐδάφη ταῦτα ἐπατήθησαν ὑπὸ ζώντων ἢ καὶ ἄλλα ἀρχαιότερα τούτων, καὶ ὑπὸ ταῦτα τεθαμμένα, ἐχρημάτισαν κατοικίαι καὶ τάφοι ἀνθρώπων; Ἄνδρες, οἵτινες ἀναδιφῶσι τὰ τοιαῦτα, ἄνδρες οἵτινες ἤνοιξαν καὶ ἀνοίγουσι τοὺς τάφους τοὺς ἐμπερικλείοντας μαρτυρίας ἐποχῶν προγενεστέρων, λέγουσιν ὅτι οὐχὶ μόνον τὰ ἐδάφη ταῦτα, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπὸ ταῦτα καὶ τὰ ἔτι βαθύτερα, μέχρι μεγάλου βάθους, ἐπατήθησαν ὑπὸ ποδῶν καὶ ἐστολίσθησαν ὑπὸ φυτῶν ὅτε ταῦτα ἀπετέλουν τῆς γῆς τὴν ἐπιφάνειαν, καὶ ἀντίκριζον τὸν ἄπειρον θόλον ἢ ἦσαν βυθὸς τῆς θαλάσσης. Ἀλλὰ μεταξὺ τῶν ποδῶν ἐκείνων δὲν ἦσαν πάντοτε καὶ ἀνθρώπινοι, ὡς καὶ μεταξὺ τῶν φυτῶν δὲν ἦσαν πάντοτε καὶ τὰ σήμερον φυτά. Τὸ ἔδαφος ναί, μαρτυρεῖ (καὶ τὴν μαρτυρίαν του δύναται νὰ ἐξελέγξῃ ὅστις θέλει) ὅτι ὑπῆρξεν ἐποχή, καθ' ἣν δὲν ἦσαν ἐπὶ τῆς γῆς ἄνθρωποι, ἀλλὰ μόνον ζῶα καὶ φυτά, καὶ πρὸ ταύτης ἐποχὴ ἄλλη ὁπότε οὔτε ἄνθρωποι οὔτε ζῶα χερσαῖα ὑπῆρχον, ἀλλ' ἐβασίλευον μόνον φυτὰ καὶ ζωῦφια καὶ βατραχώδη ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, ὑδρόβια δὲ ἐν ταῖς θαλάσσαις, καὶ τέλος πρὸ αὐτῆς ἄλλη καθ' ἣν οὔτε ξηρὰ κἂν ὑπῆρχεν ἀλλ' ὅλον τῆς σφαίρας ταύτης τὸ πρόσωπον ἐκάλυπτον ὕδατα πολλὰ καὶ ἦτο παντοῦ θάλασσα! Τὰ κύματα λοιπὸν τῆς θαλάσσης ἐκείνης ἠδύναντο νὰ κυλίωνται κύκλῳ τῆς σφαίρας χωρὶς νὰ ἀπαντῶσι ἤπειρον ἐφ' ἧς νὰ θραύωνται, ἀλλὰ μόνον βράχους τινάς, ἡφαιστίους κρατῆρας, ὄντας ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῶν, καπνίζοντας καὶ ξερνῶντας ἐντὸς αὐτῶν πεπυρακτωμένην λάβαν. Ἐντὸς δὲ τῶν θολῶν καὶ θερμῶν ὑδάτων των θαλάσσια ζωόφυτα ὀστρακόδερμα καὶ φυτά, ἔζων καὶ εἰργάζοντο ἐνῶ τὰ ἐν αὐτοῖς ὑλικὰ κατακαθίζοντα ἐσχημάτιζον τοὺς πρώτους ὑδατογενεῖς βράχους, τοὺς μαρτυροῦντας ἤδη διὰ τοῦ τρόπου τῆς μορφώσεώς των, διὰ τῆς ἐφ' ὅλην τὴν σφαῖραν ἐξαπλώσεώς των, καὶ διὰ τῶν ἐν αὐτοῖς ἀπολιθώσεων τὴν παγκόσμιον τοῦ γεννήσαντος αὐτοὺς ὕδατος βασιλείαν.

Ἀλλ' ὁ νοῦς, συνηθήσας ἤδη νὰ ἀνέρχηται τὴν πρὸς τὴν ἀρχὴν ἄγουσαν κλίμακα καὶ φθάσας μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης, δὲν ἀναπαύεται, ἀλλά, θέλων νὰ προβῇ, ἐρωτᾷ ἂν καὶ πρὸ ταύτης τῆς ἐποχῆς δὲν ὑπῆρξεν ἄλλη, ἐποχὴ καθ' ἣν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς ἦτο ἄλλως πως, ἢ ἂν αὕτη ἦναι ἡ ἀρχή, καθ' ἣν ἡ γῆ ἐξῆλθεν ἀπὸ τὰς χείρας τοῦ Δημιουργοῦ της, ὅτε «ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ ὅτε πάντες οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ ἤνεσαν αὐτὸν καὶ ὕμνησαν.» Ἀλλὰ πρὸς τίνα ν' ἀποτείνῃ τὴν ἐρώτησιν ταύτην; ἂν τὴν ἀποτείνῃ πρὸς τοὺς βράχους οὗτοι πλέον μένουσι σιωπηλοί· ὅσα εἶχον τὰ ἐδιηγήθησαν. Ἀλλ' ἂν ὑπῆρχον βράχοι ἀρχαιότεροι δὲν θὰ ἐδιηγοῦντο ἄρά γε καὶ οὗτοι τὴν ἰδικήν των ἱστορίαν; Βράχοι ὅμως ὑδατογενεῖς παλαιότεροι τῶν προαναφερθέντων πρωτογόνων δὲν ἀπαντῶνται. Οἱ δὲ ἀπαντώμενοι οὐδὲν ἄλλο λέγουσιν ἢ ὅτι διὰ τοῦ πυρὸς ἐγεννήθησαν.

Πλὴν ἂν οἱ βράχοι δὲν ἐγκλείουσι πλέον ἐντὸς αὐτῶν μαρτύρια ἐποχῆς προγενεστέρας, ἐπὶ τῆς γῆς ὅμως φαίνονται ἴχνη τινὰ τὰ ὁποῖα ἴσως ὁδηγοῦσιν εἰς τὴν ἀρχικὴν τοῦ πλανήτου τούτου κατάστασιν, ἂν αὕτη δὲν εἶναι ἡ ἀρχική του. Ἐν δὲ ἀπὸ τὰ ἴχνη ταῦτα εἶναι τὸ καλῶς ἐγνωσμένον ἐκεῖνο ὅτι ὅσον βαθέως εἰσδύει τις ὑπὸ τῆς γῆς τὸ πρόσωπον τόσον καὶ μεγαλειτέραν θερμότητα ἀπαντᾷ. Ἄνδρες καταβάντες βαθέως ὑπὸ τὸ ἔδαφος παρετήρησαν καὶ βεβαιοῦσιν ὅτι ὅσον τις κατέρχεται τόσον καὶ ἡ θερμοκρασία αὐξάνει, καὶ αὐξάνει τακτικῶς ἀνὰ ἑκατὸν πόδας βαθμὸν ἕνα. Τοῦτο ἐπιβεβαιοῦσι καὶ τὰ βαθέα ἀρτεσιανὰ φρέατα, τὰ ὁποῖα ὅσον βαθύτερον σκάπτονται τόσον θερμότερον ἀναδίδουσιν ὕδωρ. Ἂν λοιπὸν ἡ αὔξησις αὕτη ἐξακολουθῇ ἀδιακόπως τοιαύτη, εἶναι φανερὸν ὅτι εἰς οὐχὶ πολὺ μέγα βάθος ἡ θερμότης θὰ καταντᾷ τοσαύτη ὥστε καὶ οἱ μᾶλλον σκληροὶ βράχοι νὰ κρατῶνται ἀναλελυμένοι. Ἀλλὰ τίς δύναται νὰ βεβαιώσῃ ὅτι ἡ αὔξησις αὕτη ἐξακολουθεῖ ἀμετάτρεπτος μέχρι τοῦ κέντρου; Δεύτερον ἴχνος ἐνισχύον τὸ προρρηθὲν εἶναι οἱ ἐπὶ παντὸς τοῦ προσώπου τῆς γῆς ἐσπαρμένοι ἡφαίστιοι κρατῆρες, οἵ τε ἐν ἐνεργείᾳ καὶ οἱ ἐσβεσμένοι, οἵτινες μαρτυροῦσιν ὅτι παντοῦ ἐντὸς τῆς γῆς καὶ οὐχὶ εἰς πολὺ μεγάλα βάθη ὑπάρχει θερμότης ὑπερβολική, ἧς οὗτοι εἶναι οὕτως εἰπεῖν πνευστήρια, καὶ ὅτι πρὶν ὑπῆρχε πολὺ περισσοτέρα. Καὶ ναὶ μὲν ὑπάρχουσι θεωρίαι καθ' ἃς ἡ τῶν ἡφαιστίων θερμότης ἀποδίδεται εἰς χημικὰς ἐπενεργείας σωμάτων εὑρισκομένων ἐντὸς τοῦ φλοιοῦ· ἀλλ' ἡ ἐκ τούτων ἐκπεμπομένη λάβα, αἱ κατὰ διαφόρους καιροὺς συμβᾶσαι ὑψώσεις καὶ χαμηλώσεις ἐκτεταμένων μερῶν τοῦ ἐδάφους καὶ αἱ σήμερον ἔτι φαινόμεναι ἀνατροπαὶ καὶ διπλώσεις αὐτοῦ αἱ ἀπαντώμεναι εἰς τὰς μεγάλας σειρὰς τῶν ὀρέων τείνουσιν εἰς τὸ νὰ δείξωσιν ὅτι ἡ τῆς γῆς ἐπιφάνεια οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ φλοιὸς οὐχὶ πολὺ παχύς, ἐγκλείων σφαῖραν ἐξ ὕλης ὑπὸ τῆς θερμότητος ἀναλελυμένην. Ἐκτὸς τούτων ἂν καὶ τῆς γῆς τὸ σχῆμα ληφθῇ ὑπ' ὄψιν τότε ὁ νοῦς ἐξ ἀνάγκης ὠθεῖται πρός τι μέγα καὶ θαυμαστόν. Πᾶσα ρευστὴ ὕλη τὴν ὁποίαν οὐδεμία ἐκτὸς αὐτῆς εὑρισκομένη δύναμις ἀμέσως ἐπιρρεάζει τείνει ἀφ' ἑαυτῆς εἰς τὸ νὰ λαμβάνῃ σχῆμα σφαιρικόν. Ἐν μάλιστα ἐκ τῶν φυσικῶν πειραμάτων τὰ ὁποῖα δεικνύουσι τὸ τοιοῦτον εἶναι τὸ ἀκόλουθον. Λαμβάνονται δύο ὑγρὰ ἔχοντα τὴν αὐτὴν πύκνωσιν, ἤτοι ἐξ ἴσου βαρέα, ἀλλὰ μὴ μιγνυόμενα ὅταν τὸ ἓν ἐντὸς τοῦ ἄλλου χυθῶσιν. Ἔστω τὸ ἓν τῶν ὑγρῶν τούτων ἔλαιον τὸ δὲ μῖγμα ὕδατος καὶ οἰνοπνεύματος εἰς τοιαύτην ἀναλογίαν ὥστε νὰ ἦναι ἀκριβέστατα τοῦ αὐτοῦ βάρους μὲ τὸ ἔλαιον. Ἂν διὰ μικρᾶς χοάνης εἰσαχθῇ μετὰ προσοχῆς ὀλίγον ἔλαιον ἐντὸς τοῦ μίγματος τοῦ οἰνοπνεύματος ἀμέσως τὰ τοῦ ἐλαίου τούτου μόρια τοποθετοῦνται οὕτως ὥστε νὰ ἀποτελῶσιν σφαῖραν ἀκριβεστάτην! Ἂν ἤδη ἡ σφαῖρα αὕτη ἀρχίσῃ νὰ περιστρέφηται περί τινα ἄξονα διερχόμενον διὰ τοῦ κέντρου της τότε δὲν μένει πλέον ἀκριβὴς σφαῖρα ἀλλὰ λαμβάνει σχῆμά τι σφαιροειδές, ἔχον πίεσιν ἢ πλάτυσμα πέριξ τῶν ἄκρων τοῦ ἄξονος καὶ ἐξόγκωμα εἰς τὸ μέσον· τὰ πιέσματα δὲ καὶ τὸ ἐξόγκωμα θὰ ἦναι ἀκριβῶς ἀνάλογα πρὸς τὸ μέγεθος τῆς περιστρεφομένης σφαίρας καὶ τὴν ταχύτητα μεθ' ἧς περιστρέφεται. Θεωρούμενον λοιπὸν τῆς γῆς τὸ σχῆμα οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ σφαιροειδὲς τοιοῦτον, ἀκριβῶς ὅμοιον μὲ ἐκεῖνο ὃ ἤθελε λάβει ἂν ποτε ἡ γῆ ἦτο ὅλη ρευστὴ καὶ περιεστρέφετο μὲ τὴν αὐτὴν ταχύτητα μεθ' ἧς καὶ νῦν περιστρέφεται! Καὶ ναὶ μὲν ἴσως εἴπῃ τις ὅτι διὰ τὴν εὐκολίαν τῆς περιστροφῆς της ὁ Θεὸς τοιοῦτον ἔδωκεν εἰς αὐτὴν σχῆμα καὶ στερεὰν ἐξ ἀρχῆς ἂν αὐτὴν ἐποίησεν, ἀλλ' ὁ νοῦς τείνει μᾶλλον νὰ παραδεχθῇ ὅτι τὸ σχῆμά της τοῦτο εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς περιστροφικῆς κινήσεώς της καὶ ἑπομένως ὅτι πρὶν ἢ γίνῃ στερεὰ πρέπει νὰ ἦτο ὅλη ρευστή, ὅλη ὄγκος ὕλης ἀναλελυμένης ἐν τῷ ἀπείρῳ περιστρεφόμενος! καὶ τέλος ὅτι ἡ ρευστότης αὐτῆς αὕτη πρέπει νὰ ἦτο ἀποτέλεσμα τῆς τότε ὑπερβολικῆς της θερμότητος, ἧς τὰ ἀπομεινάρια ἐγκλείει ἔτι ἐντὸς αὐτῆς ἡ σφαῖρα αὕτη!

Ἐκ τούτων λοιπὸν ὅλων, ὡς ἀπὸ τόσα ἴχνη ὁδηγούμενος ὁ νοῦς σχηματίζει τὴν εἰκόνα ὅτι ἡ γῆ μας αὕτη, πολὺ πρὶν τῆς καταστάσεώς της ἐκείνης, καθ' ἣν πᾶσα αὐτῆς ἡ ἐπιφάνεια ἀπετέλει ἀπέραντον ὠκεανόν, ἦτο ρευστός τις διάπυρος ὄγκος περικυκλωμένος ὑπὸ πάντων τῶν ἀτμῶν, ὅλων τῶν ἐν αὐτῇ εὑρισκομένων σωμάτων, ὅσα διὰ τῆς θερμότητος εἰς ἀτμοὺς μεταβάλλονται, ἀλλὰ ἀτμῶν ἀνημμένων καὶ φωτοβόλων καὶ ἑπομένως ἦτο δευτερεύων τις ἥλιος περιστρεφόμενος ἐν τῷ μέσῳ πολλῶν ἡλίων! Τίς δύναται νὰ εἴπῃ ὅτι οὐχὶ οὕτως «ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν» ὅτε «τὰ ἄστρα τῆς αὐγῆς ἔψαλλον ὁμοῦ καὶ πάντες οἱ υἱοὶ τοῦ Θεοῦ ἠλάλαζον;»

Προσέτι ὑπάρχει καί τις θεωρία, ἡ θεωρία τοῦ Λαπλατίου, ἥτις, στηριζομένη ἐπὶ τῶν σχέσεων τῶν πλανητῶν πρὸς τὸν ἥλιον καὶ πρὸς ἀλλήλους, στηριζομένη ἐπὶ τῆς κλίσεως τῶν ἐπιπέδων ἐπὶ τῶν ὁποίων οὗτοι κινοῦνται καὶ ἐπὶ τῆς διευθύνσεως τῶν κινήσεων αὐτῶν καὶ τῶν δορυφόρων των, τείνει νὰ δείξῃ ὅτι ἐν ἀρχῇ ὅλον τὸ ἡλιακόν μας σύστημα ἦτό τις ὑπερμεγέθης ὄγκος ἀτμοειδοῦς ὕλης, αἱ διάφοροι ζῶναι τῆς ὁποίας ἀποσπασθεῖσαι ἐσχημάτισαν τοὺς πλανήτας διὰ τῆς ἑλκτικῆς τῶν μερῶν αὐτῶν δυνάμεως, ἀπὸ δὲ τοῦ κέντρου ἐσχηματίσθη ὁ ἥλιος. Ἀλλὰ ταῦτα εἶναι πλέον θεωρίαι καὶ εἰκασίαι φέρουσαι μᾶλλον τὸν χαρακτῆρα τῆς ἀοριστίας ἢ τῆς θετικότητος, δι' ὃ καὶ τὰ παρέρχομαι.

Λοιπὸν, ἂν παραδεχθῶ ὅτι ἡ γῆ αὕτη ἦτο ποτὲ εἰς ρευστὴν κατάστασιν, ἂν παραδεχθῶ ὅτι ἦτό ποτε ὅλη ἀναμμένη καὶ περιβεβλημένη ἀτμοὺς φωτοβό-

λους, ἂν παραδεχθῶ ὅτι περιεστρέφετο μεταξὺ τῶν ἡλίων ὥς τις ἥλιος, τότε πρέπει καὶ νὰ παραδεχθῶ ὅτι ἡ ὑπερβολικὴ αὐτῆς θερμότης ἐκείνη, ἥτις ἐκράτη αὐτὴν εἰς κατάστασιν ρευστὴν καὶ διάπυρον, κατὰ μικρὸν ἐχάνετο (διότι ἂν δὲν ἐχάνετο ἡ γῆ θὰ ἦτο ἀκόμη εἰς τὴν κατάστασιν ἐκείνην) καὶ ὅτι ὅσον αὕτη ἐχάνετο τόσον καὶ τὰ μόρια τῆς ἀποτελούσης τὴν γῆν ὕλης συνεσφίγγοντο, ἐπυκνοῦντο καὶ τέλος ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς ἔσβεσεν, ἔπηξεν, οἱ δὲ περικυκλοῦντες αὐτὴν ἀτμοί, καὶ αὐτοὶ ἐσβέσθησαν, ἐγένοντο πυκνοί, ἐγένοντο σκοτεινοὶ καὶ οὕτως ἡ γῆ, ἡ πρώην φωτοβόλος γῆ, κατέστη καὶ ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος, καὶ σκότος ἐπάνω τοῦ προσώπου τῆς ἀβύσσου, ἀλλὰ σκότος ἐντὸς τοῦ ὁποίου οἱ ἀπὸ τὰ ὑψηλὰ μέρη ἀτμοὶ κατέπιπτον εἰς σχῆμα ὕδατος!

Ἀλλὰ διὰ νὰ ἐννοήσω ἴσως ἔτι καλλίτερον τὸ ἀόρατον καὶ ἀκατασκεύαστον τῆς τότε γῆς ἂς ρίψω ἓν βλέμμα καὶ ἐπὶ τοῦ κειμένου. Ἡ γλῶσσα δι' ἧς ὁ προφήτης ἀποκαλύπτει τὰ φοβερὰ ταῦτα πράγματα εἶναι γλῶσσα πλήρης δυνάμεως καὶ ὕψους, τὸ ἰδίωμα ὅμως δὲν εἶναι Ἑλληνικὸν ἀλλ' Ἑβραϊκὸν καὶ μάλιστα ἀρχαῖον, τὸ δὲ βιβλίον εἶναι τὸ ἀρχαιότατον πάντων τῶν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εὑρισκομένων. Αἱ λέξεις λοιπὸν τὰς ὁποίας οἱ ἀρχαῖοι Ἑβδομήκοντα μεταφρασταὶ μεταφράζουσιν « ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος, οἱ δὲ σημερινοὶ ἑξηγοῦσιν «ἄμορφος καὶ ἔρημος» εἶναι ἐν τῷ κειμένῳ θώχου βαθώχου.

Αἱ αὐταὶ αὗται λέξεις, ἀπαντῶσαι εἰς ἄλλον προφήτην, τὸν Ἱερεμίαν (κεφ. δ'.23) μεταφράζονται ἀπὸ τοὺς Ἑβδομήκοντα αἱ δύο ὁμοῦ «οὐθὲν» Ἡ θώχου καὶ χαλδαϊστὶ τεχᾶ ἔχει τὴν σημασίαν τῆς συγχύσεως, τῆς ἀταξίας, τῆς ἀμορφωσίας, τῆς κενότητος· ἡ δὲ βωχοῦ καὶ ἀραβιστὶ βαχᾶ σημαίνει ἄδιασμα, κενότητα, ἐρήμωμα, γάλασμα, ἀκατασκευασίαν. Συνδιάζων λοιπὸν τὰς δύο ὁμοῦ ὁ νοῦς μου βλέπει δι' αὐτῶν εἰκόνα συγχύσεως ἅμα καὶ κενότητος, εἰκόνα ἀμορφίας καὶ ἀκατασκευασίας, ἀζωΐας καὶ ἀφανείας! Ὁποία φοβερὰ κατάστασις ἡ τότε κατάστασις τῆς γῆς!

Ἀλλὰ ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ θαυμασίου κειμένου ὀλίγον κατωτέρω ἀπὸ τὰς λέξεις ταύτας βλέπω αὐτὸν τὸν Θεὸν λέγοντα πρὸς τὸν ἄνθρωπον « Ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου σου φαγῇ τὸν ἄρτον σου ἕως τοῦ ἐπιστρέψαι σε εἰς τὴν γῆν ἐξ ἧς ἐλήφθης· ὅτι γῆ εἶ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ » Καὶ ὅτι μὲν εἶμαι γῆ καὶ σποδὸς, ὅτι ἐκ τῆς γῆς ἐλήφθην καὶ ἐπ' αὐτῆς ὑπάρχω καὶ τὸ ἐννοῶ καὶ τὸ βλέπω καὶ τὸ αἰσθάνομαι, ὅτι θὰ ἐπιστρέψω εἰς αὐτὴν τὸ εἰξεύρω καὶ εἶμαι τόσον βέβαιος ὅσον καὶ ὅτι ὑπάρχω, ἐκτὸς ἂν καὶ εἰς ἐμὲ συμβῇ τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου προκηρυσσόμενον μυστήριον τοῦ «πάντες μὲν οὐ κοιμηθησόμεθα, πάντες δὲ ἀλλαγησόμεθα ». Πλὴν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον μὲ ἐνδιαφέρει καὶ πρέπει νὰ μάθω τώρα εἶναι ἂν ἐγὼ ἦμαι γῆ μεμορφωμένη καὶ πλήρης ζωῆς καὶ φωτὸς ἢ ἂν ἦμαι γῆ ἀμόρφωτος καὶ ἀκατασκεύαστος, ἂν ἦμαι πλήρης σκότους καὶ ἀταξίας, πλήρης συγχύσεως καὶ κενότητος. Καὶ εἰ μὲν ὁ νοῦς μου εἶναι περικυκλωμένος ἀπὸ τὸ πυκνὸν καὶ σκοτεινὸν νέφος τῆς οἰήσεως, ἂν ἔχω τὴν μαύρην ἰδέαν ὅτι κἄτι εἶμαι, ἂν νομίζω ὅτι εἶμαι εἰς καλὴν στάσιν, καὶ ἀδιαφορῶ δι' ὅ,τι μετὰ τὴν πρόσκαιρον ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης ὕπαρξιν μὲ περιμένει, ἐνῶ κατὰ βάθος εἶμαι ἐλεεινὸς καὶ ἀξιοδάκρυτος, ὡς πᾶς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ζῶν, εἶναι ποτὲ δυνατὸν νὰ εὑρίσκωμαι εἰς φῶς καὶ δὲν διατελῶ εἰς πυκνὸν καὶ φρικτότατον σκότος: Ἂν ἡ φαντασία μου πλάθη σκηνὰς ἡδονικὰς, ἂν μὲ βόσκῃ εἰς εἰκόνας ἀκαθάρτου ἡδυπαθείας, ἂν μοὶ παριστᾷ εἴδωλόν μου ἐμαυτὸν καὶ ἀπωθῇ τὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ ἐν ἐμοὶ ὀρθοῦ λόγου, εἰς πόσην κενότητα καὶ εἰς πόσην ἀμορφωσίαν δὲν εὑρίσκομαι; Ἂν κἄτι ἐν ἐμοὶ μὲ παρακινῇ νὰ ψεύδωμαι, ἂν μὲ βιάζῃ νὰ ἀδικῶ, ἂν μὲ ὠθῇ νὰ φθονῶ καὶ νὰ ζηλεύω, νὰ λυποῦμαι διὰ τὸ καλὸν τοῦ ἄλλου καὶ νὰ χαίρω εἰς τὸ κακὸν αὐτοῦ, ἂν μὲ σπρώχνῃ νὰ θέλω καὶ νὰ πράττω εἰς τοὺς ἄλλους ὅ,τι δὲν ἐπιθυμῶ ἐκεῖνοι πρὸς ἐμὲ νὰ πράττωσιν, ἂν δὲν ἔχω εἰρήνην καὶ ἡσυχίαν καὶ μὲ τὴν ἰδίαν μου αὐτὴν συνείδησιν δὲν εὑρίσκωμαι εἰς σύγχυσιν καὶ ἀκατασκευασίαν, δὲν εἶμαι εἰς ἀταξίαν καὶ ταραχὴν, δὲν διατελῶ εἰς ὄντως φοβερὰν κατάστασιν; Τί δὲ μὲ ὠφελεῖ ἂν ἦμαι τοιοῦτος καὶ κερδήσω τὸν κόσμον ὅλον; καὶ τί μὲ περιμένει διὰ ταύτην μου τὴν κατάστασιν; «Θυμὸς καὶ ὀργὴ, θλῖψις καὶ στενοχωρία ἐπὶ πᾶσαν ψυχὴν ἀνθρώπου τοῦ κατεργαζομένου τὸ κακὸν, Ἰουδαίου τε πρῶτον καὶ Ἕλληνος, δόξα δὲ καὶ τιμὴ καὶ εἰρήνη παντὶ τῷ ἐργαζομένῳ τὸ ἀγαθὸν, Ἰουδαίῳ τε πρῶτον καὶ Ἕλληνι. » Ὤ, εἴθε, εἴθε νὰ εὑρεθῷ ἔξυπνος καὶ νὰ μὲ φωτίσῃ ὁ Χριστός!

ΕΠΗ ΧΡΥΣΑ.

Ἐὰν ὁ ναύτης ὁπότε ἀπήντα ἐναντίον ἄνεμον ἐστρέφετο εἰς τὰ ὀπίσω, οὐδέποτε ἤθελεν ἐκτελέσει ταξείδιον. Τοιουτοτρόπως καὶ ὅστις ὑποκύπτει εἰς τὰ ἐμπόδια οὐδέποτε θέλει προχωρήσει εἰς τὸ ταξείδιον τῆς ζωῆς.

—

Ἡ εὔτακτος ἀνταλλαγὴ τῶν ἰδεῶν ἀποδιώκει τὴν ἀπάτην καὶ στηρίζει τὴν ἀλήθειαν. Ὅπου αἱ πεποιθήσεις, εἴτε ἐσφαλμέναι ἦναι εἴτε ἀληθεῖς, ἀφόβως λέγονται, ἐκεῖ ταχέως εὑρίσκεται καὶ τὸ ἀντίσταθμόν των. Ὅσαι ἐξ αὐτῶν εἶναι ἀληθεῖς στερεοῦνται ἔτι μᾶλλον, ὅσαι δὲ ἐσφαλμέναι ἀποτιθέμεναι ὡς λεπτὸν ἄχυρον ὑπὸ ἀνέμου.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΙΖΟΜΕΝΑΙ

Τέχνασμα.

Ἡ κοινὴ τοῦ τεχνάσματος χρῆσις ἀποδεικνύει διάνοιαν περιωρισμένην, σχεδὸν δὲ πάντοτε συμβαίνει ὥστε ὁ μεταχειριζόμενος αὐτὸ διὰ νὰ σκεπασθῇ ἀπὸ ἓν μέρος ξεσκεπάζεται ἀπὸ ἄλλο. —Ροσεφουκώλδ.

Ὑπάρχει τεχνητή τις ἐρασμιότης, κοινή τις εὐπροσηγορία ἀποκτωμένη ἐκ τῆς συνεχοῦς ἀναμίξεως τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τοῦ «καλοῦ τῶν εὐγενῶν Κόσμου» ἡ ὁποία ἐν τῇ μετὰ τῶν ἄλλων συναλλαγῇ παρουσιάζεται εἰς τὴν θέσιν τῆς φυσικῆς εὐγενείας καὶ καλοκαγαθίας, ἀλλ' ἀγοράζεται μὲ ζημίαν τῶν καλῶν τοῦ χαρακτῆρος συστατικῶν. Δι' εἴδους γυμνάσεως εἰς τὴν προσποίησιν ὁ ὀφθαλμὸς διδάσκεται νὰ φαίνεται ἵλαρὸς, τὰ χείλη νὰ μειδιῶσι καὶ ὅλη ἡ τοῦ σώματος στάσις νὰ ἀποπνέῃ φιλικήν τινα τάσιν, ἐνῶ κατὰ βάθος ὁ ἄνθρωπος εἶναι ψυχρότατος καὶ ὑπ' οὐδενὸς Σπινθῆρος ἀληθοῦς Ἀγάπης καὶ καλοκαγαθίας θερμαίνεται. —Βάσιγκτον Ἴρβιγκ.

Ἑταῖροι.

Ἐὰν οἱ ἄνθρωποι ἐπιθυμῶσι νὰ ἐπισύρωσι τὸ Σέβας τῶν ἄλλων πρέπει νὰ συναναστρέφωνται μόνον μετ' ἐκείνων οἱ ὁποῖοι εἶναι ἄξιοι σεβασμοῦ. —Βρουγέρ.

ΑΙ ΜΙΚΡΑΙ ΑΛΩΠΕΚΕΣ ΑΙΤΙΝΕΣ ΦΘΕΙΡΟΥΣΙ ΤΑΣ ΑΜΠΕΛΟΥΣ

Μία ἐκ τῶν μικρῶν ἀλωπέκων τούτων ὀνομάζεται «Ἀναβολή.» Ἂν τὴν ἀκολουθήσῃς φθάνεις εἰς τὴν φωλεάν της ἡ ὁποία ὀνομάζεται «Ποτέ».

Ἄλλη μικρὰ ἀλώπηξ εἶναι τὸ « δὲν ἠμπορῶ » Εἰς πόσον καλλιτέραν θέσιν εἶναι ἐκεῖνος ὅστις ἔχει τὸ δραστήριον ἐκεῖνο καὶ ἀκοίμητον καβουράκι, τὸ « Ἐμπορῶ » μὲ τ' ὄνομα. Τοῦτο κάμει θαύματα.

Τρίτη μικρὰ ἀλώπηξ εἶναι τὸ « Τί νὰ προσπαθήσω; » Τοῦτο ἔφθειρε πολλὰς ἀμπέλους καὶ ἐμπόδισε τὴν αὔξησιν περισσοτέρων καρπῶν παρ' ὅσας ὁ κατὰ τὸ φαινόμενον χείριστος ἐχθρός.

Τετάρτη μικρὰ ἀλώπηξ εἶναι τὸ «Ἐξέχασα» Τοῦτο τὸ «Ἐλησμόνησα» εἶναι πολὺ κακόν. Εἶναι μέγας ἀπαταιών. Ὀλισθαίνει διὰ μέσου τῶν δακτύλων ὡς καὶ ὁ Χρόνος· καὶ μόλις μὲ αὐτὸν συλλαμβάνεται.

Πέμπτη μικρὰ ἀλώπηξ εἶναι τὸ « Μὴ σὲ μέλει. » Πόσα κακὰ καὶ πόσας ταλαιπωρίας ἐπέφερε!

Ἕκτη μικρὰ ἀλώπηξ εἶναι τὸ « Δὲν πειράζει. » « Δὲν πειράζει», λέγομεν ἐνῶ ἡ ζωή μας κατακυλιδοῦται καὶ καταφθείρεται διὰ μικρῶν φαινομένων σφαλμάτων! Λοιπὸν δὲν πειράζει!;

ΠΑΡΑΓΓΕΛΜΑΤΑ ΠΕΡΙ ΒΙΒΛΙΩΝ.

Περὶ τῆς ἀμετρήτου πληθύος καὶ τῆς φαύλης ποιότητος τῶν βιβλίων δὲν παραπονεῖται πρώτη ἡ νῦν γενεά. Ὁ φιλόσοφος Σενέκας ἔλεγεν ἐπανειλημμένως ὅτι ἡ τῶν βιβλίων πληθὺς διασπᾷ τὴν διανοητικὴν δύναμιν τοῦ ἀναγνώστου. Δὲν ἐμπορεῖς νὰ ἀναγνώσῃς ὅσα βιβλία πρόκειται εἰς πώλησιν· ὀρκέσθητι λοιπὸν εἰς τὴν ἀγορὰν τοσούτων μόνον, ὅσα δύνασαι πραγματικῶς νὰ ἀναγνώσῃς. Δὲν πρόκειται περὶ τοῦ ποσοῦ τῶν βιβλίων, ἀλλὰ περὶ τοῦ ποιοῦ αὐτῶν. Ὁ Κερβάντης ἐν τῷ Δὸν Κιχώτῃ παραπονεῖται ὅτι ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι « συγγράφοντες βιβλία καὶ ἐκσφενδονῶντες αὐτὰ ὡσανεὶ ἦσαν τηγανῖται». Ὁ Λόπε δὲ Βέγα, ὁσάκις προσεκαλεῖτο, ἔγραφεν ἐντὸς 24 ὡρῶν δρᾶμα ἐκ τριῶν πράξεων· πέντε φύλλα χάρτου κατὰ μέσον ὅρον ἐγέμισε καθ' ἑκάστην ἡμέραν τοῦ ποιητικοῦ ἢ μᾶλλον ταχυγραφικοῦ βίου του. Πρὸς τὸν μέγαν Φρειδερίκον ἐκαυχήθη ποτὲ ὁ λόγιος Γότεσχεδ ὅτι ἦτο πατὴρ 60 μεγάλων τόμων εἰς φύλλον διπλοῦν, ἐξ ὧν ἀνὰ δύο ἐγεννήθησαν ἀνὰ πᾶσαν τριμηνίαν. Τὰ καλλίτερα προϊόντα τῆς διανοίας των ἐξέφηναν διάφοροι γερμανοὶ ποιηταὶ καὶ φιλόσοφοι, ἅμα ἀκούσαντες ὅτι ἀπηλλάγησαν τῆς ἐνδείας, τῆς ἀνάγκης, ἢ μεγάλης τινὸς μερίμνης. Ὁ συντάξας τὸ γνωστὸν κλασικὸν Λεξιλόγιον Ἀδελούγγιος, καθηγητὴς ὢν ἐν Ἐρφούρτῃ μόλις ἀπελάμβανε κατ' ἔτος 75 τάληρα καὶ ζῦθον ἀμισθί. Ἀφ' ὅτου ὁ μέγας Φρειδερίκος τῷ ἐχορήγησε μικρὰν σύνταξιν, δὲν ἐπαύσατο συγγράφων πολλὰ καὶ σοφά.

Τὸ γνωστὸν ἐμβριθὲς καὶ περικαλλέστατον ἆσμα « Εἰς τὴν Χαρὰν» ἐποίησεν ὁ Σχιλλερος ἐν μιᾷ ἐξοχῇ πλησίον τῆς Λειψίας, ἀφ' οὗ ἔλαβεν ἐπιστολὴν παρὰ φίλου ὑποσχομένου αὐτῷ ὅτι θὰ τὸν ἀπήλλαττε τῆς καρδιοβόρου μερίμνης τοῦ προσπορίζεσθαι αὐτὸν τὸν ἐπιούσιον ἄρτον. Δεκαεπτὰ ἔτη ἠρκέσθη ὁ Γέλλερτ εἰς τὸν ἐξ 100 ταλήρων ἐνιαύσιον μισθὸν ὡς καθηγητὴς τοῦ πανεπιστημίου, ἀλλ' οὔτε πολλὰ ἔγραφεν οὔτε ἐν τάχει· ἔλεγε δὲ πρὸς τοὺς ὁποροῦντας· « ὁ ἔχων συναίσθησιν τῆς ἀξιοπρεπείας του, τιμῶν δὲ καὶ τοὺς ἄλλους, δὲν λαμβάνει τὸν κάλαμον ἀνὰ χεῖρας, πρὶν σκεφθῇ δεκάκις καὶ ἀκριβώσῃ τὸ θέμα του». Καθ' ὃν δὲ τρόπον ὁ εὐσυνείδητος συγγραφεὺς σέβει καὶ τιμᾷ τὸ δημόσιον, οὕτω καὶ τὸ δημόσιον ἔπρεπε νὰ περιφρονῇ ἀγύρτας καὶ ἀσυνειδήτους συγγραφεῖς, κερδοσκοποῦντας καὶ γεννῶντας διανοητικὰ ἀμβλωθρίδια. Πολλοὶ βεβαίως εἶπαν « καὶ ἐκ φαύλου βιβλίου ἐμπορῶ νὰ μάθω τι »· τῷ ὄντι καὶ ὁ φαῦλος ἄρτος κορέννυσιν, ἀλλὰ δὲν εἶναι εὔχυμος· ὁ δὲ ἀναγινώσκων δὲν ἀναγινώσκει μόνον χάριν διατριβῆς χρόνου, ἀλλὰ χάριν τερπνῆς ἀπολαύσεως καὶ ὠφελίμου διδασκαλίας. Ὁ θέλων νὰ δοκιμάσῃ τὴν ἀρετὴν οἱουδήποτε πονήματος δέον νὰ ἐξετάσῃ τὴν ὕλην, τὸν συγγραφέα, τὴν μέθοδον καὶ τὸ ὕφος. Ὑπάρχει ἄραγε ἐν τῇ ὕλῃ πολὺ τὸ ὠφέλιμον, ἢ τὸ ἀναγκαῖον ἢ τὸ διάφορον; Φαίνεται ὁ συγγραφεὺς ἱκανὸς νὰ καταβάλῃ καὶ χωνεύσῃ τὴν ὕλην καὶ δώσῃ αὐτῇ νέον εἶδος; Ἐπεξειργάσθη τὴν ὕλην κατὰ μέθοδον πάντῃ ἀκριβῆ, σοφῆ καὶ εὐκρινῆ; Εἶναι δὲ καὶ τὸ ὕφος του ἀνάλογον πρὸς τὴν ἔννοιαν; Δυστυχῶς οἱ ἄνθρωποι θέλουσι νὰ ἀναγινώσκωσι πάντοτε νέον τι· κλίνει δὲ καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου νὰ δημιουργῇ πάντοτε νέα. Ἀλλ' ἐὰν τὰ νέα δημιουργήματα δοκιμασθῶσι κατὰ τὸν ἀνωτέρω ἐκτεθέντα τρόπον, τὰ πλεῖστα μὲν θὰ ἐλεγχθῶσιν ἀποριπτέα, ὀλίγιστα δὲ θὰ ἐπαρκέσωσιν εἰς τὰς ἀξιώσεις τῆς σπουδαιότητος, τῆς ἀκριβείας καὶ τῆς κομψότητος « ῥάρι νάντες ἰν γούργιτε βάστο». Κατὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ Σβίφτ ὅλη τοῦ καλοῦ ὕφους ἡ μεγάλη τέχνη συνίσταται εἰς τὴν ὀρθοέπειαν καὶ τὴν ἀκριβορρημοσύνην. Ὑπάρχουσιν ὅμως φυγόπονοι καὶ ἀγέρωχοι συγγραφεῖς λέγοντες « ὅ γέγραφα, γέγραφα». Ἀλλὰ μήπως ὅσα γράφονται πρέπει διὰ τοῦτο καὶ νὰ ἐκτυπῶνται; Ὁ Ὁράτιος ἔδωκε τὴν συμβουλὴν «θέλεις νὰ γράψῃς πράγματα ἄξια ἀναγνώσεως; Ἀπάλειψε σὺ αὐτὸς πολλὰ τῶν γεγραμμένων σοι». Συγγράψας ὁ μέγας Φριδερίκος πραγματείαν περὶ τακτικῆς ἐπέρανεν εἰπὼν « πολλὰ βεβαίως ἔχω εἰσέτι νὰ εἴπω, ὧν περ ἕκαστον χρήζει ἰδιαιτέρας ἐξετάσεως· ἐλεεινὸς ὅμως εἶναι ὁ μὴ ἐπιστάμενος νὰ ἀναχαιτίζῃ ἑαυτὸν ἐν τῷ γράφειν». Πρώτη ἀναντιρρήτως πηγὴ καὶ ἀρχὴ τοῦ καλῶς γράφειν εἶναι τὸ ἐπίστασθαι· ἀλλὰ πλὴν τῆς ἐπιστήμης ὀφείλει ὁ συγγραφεὺς νὰ πορισθῇ καὶ ἕτερόν τι χάρισμα, νὰ ἦναι δηλαδὴ αὐτὸς ἑαυτοῦ ἀπροσωπόληπτος ἐπικριτὴς ἢ τοὐλάχιστον νὰ εὑρίσκῃ φίλους λέγοντας αὐτῷ παρρησίᾳ τὴν ἀλήθειαν. Ἡ παροιμία λέγει «κατὰ τὸν δωρητὴν καὶ τὰ δῶρα»· τὸ πνεῦμα καὶ τὸ ὕφος τοῦ πονήματος ἀποκαλύπτουσιν εἰς τὸν προσεκτικὸν παρατηρητὴν πιστὴν εἰκόνα τοῦ ἀληθοῦς χαρακτῆρος τοῦ συγγραφέως. Ὁ ἄξιος συγγραφεὺς οὔτε παραπολὺ προσεγγίζει, οὔτε παραπολὺ ἀπομακρύνεται ἀπὸ τῶν ἀναγνωστῶν του, διότι ἄλλως ἡ εἰκὼν δὲν παρατηρεῖται ἐκ τῆς συμμέτρου ἀποστάσεως. Πολλοὶ ἔχουσι μὲν παιδείαν μεγάλην, εἶναι δὲ φαῦλοι συγγραφεῖς, καὶ τὸ ἀνάπαλιν. Συγγραφεὺς, θέλων νὰ ἐξαντλήσῃ καὶ ὑπερακριβώσῃ τὸ θέμα του, ἐμπορεῖ νὰ ἦναι ἐκ τῶν προτέρων βέβαιος ὅτι θὰ ἀποβῇ ὀχληρός. Εἰς τὸ λάθος τοῦτο περιπίπτουσιν οἱ σχολαστικοί· εἰς τὸ ἀντίθετον ἄκρον προβαίνουσιν οἱ ἐπιπόλαιοι καὶ πάντως ἀμύητοι, οἱ τὴν ἰδίαν ἀμάθειαν προκαλύπτοντες διὰ τοῦ ὄγκου τῆς λέξεως καὶ διὰ φράσεως ἐπιτετηδευμένης. Ὁ μουσικὸς σκέπτεται διὰ τῶν τόνων, ὁ ζωγράφος διὰ γραμμῶν καὶ χρωμάτων, ὁ συγγραφεὺς διὰ τῶν διανοημάτων καὶ τῶν τούτοις ἀντιστοιχουσῶν λέξεων. Μίαν θεμελιώδη ἰδέαν, ἕνα κύριον σκοπὸν προτίθεται πᾶν καλλιτέχνημα, ἑπομένως καὶ τὸ βιβλίον. Ἠθέλησεν ἆρά γε ὁ συγγραφεὺς νὰ προξενήσῃ ὠφέλειάν τινα διανοητικὴν ἢ ἠθικήν; ἔγραψεν ἴσως χάριν διατριβῆς, περιεργίας ἢ φιλοψογίας; ἢ ὡρμήθη ἐκ μόνης τῆς κερδοσκοπίας; Ταῦτα ἂς προεξετάζωσιν οἱ θέλοντες νὰ ἀγοράσωσι νέαν βίβλον, οὐδαμῶς ἀρκούμενοι εἰς τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως ἢ ἐκδότου. Καλὰ βιβλία ἦσαν καὶ θὰ ἦναι πάντοτε οἱ ἄριστοι τῶν φίλων, οἱ δὲ φίλοι εἶναι «ἐκλεκτοὶ συγγενεῖς»· «ὅστις δὲν ἔχει τοιούτους φίλους δὲν γίνεται εὐτυχής.» (Κλειώ.)

ΘΑΡΓΗΛΙΩΝ.

Θαργηλιῶνα ὠνόμαζον οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι τὸν ἑνδέκατον αὐτῶν μῆνα, ὅστις ἀντιστοιχεῖ μὲ τὸν καθ' ἡμᾶς Μάϊον καὶ μὲ τὸν δεύτερον τοῦ ἱεροῦ ἔτους τῶν Ἑβραίων, τὸν καλούμενον Ἴιαρ. Τὸ ὄνομα τοῦτο τῷ ἐδόθη ἐκ τῆς κατ' αὐτὸν ἑορταζομένης ἑορτῆς, τῆς πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Ἀρτέμιδος, καθ' ἣν προσεφέροντο οἱ θαργήλιοι λεγόμενοι καρποί.

Παρεῖχε δὲ ἐπισήμους ἑορτὰς ὁ μὴν οὗτος πρῶτον τὰ Θαργήλια λεγόμενα, ἐξ ὧν ὠνομάσθη, καὶ τὰ ὁποῖα διήρκουν δύο ἡμέρας, τὴν ἕκτην καὶ ἑβδόμην αὐτοῦ. Καὶ τὴν μὲν ἕκτην ἐγίνοντο αἱ προετοιμασίαι, τὴν δὲ ἑβδόμην ἤγετο λαμπροτάτη πανήγυρις καὶ ἐτελοῦντο οἱ τῆς πόλεως καθαρισμοί, πρὸς τέλεσιν τῶν ὁποίων διωρίζοντο εἷς ἀνὴρ καὶ μία γυνή, οἵτινες ἀνελάμβανον νὰ καθαρίσωσι τὴν πόλιν διά τινων λιτανειῶν, θυσιῶν καὶ ἐπῳδῶν «Φαρμακοί» καλουμένων, τὰ ὁποῖα οὕτω πως περιγράφει ὁ ποιητὴς Ζέζος.

Ὁ φαρμακὸς, τὸ κάθαρμα τοιοῦτον ἦν τὸ πάλαι·
Ἂν συμφορὰ κατέλαβε πόλιν θεομηνία
Εἴτ' οὖν λοιμὸς εἴτε λιμὸς εἴτε καὶ βλάβος ἄλλο
Τὸν πάντων ἀμορφότερον ἦγον ὡς πρὸς θυσίαν
Εἰς καθαρμὸν καὶ φαρμακὸν πόλεως τῆς νοσούσης.
Εἰς τόπον δὲ τὸν πρόσφορον στήσαντες τὴν θυσίαν
Τυρόν τε δόντες τῇ χειρὶ καὶ μάζαν καὶ ἰσχάδας
Ἑπτάκις καὶ ῥαπίσαντες ἐκεῖνον καὶ τὸ τότε
Σκίλλαις, συκαῖς ἀγρίαις τε καὶ ἄλλοις τῶν ἀγρίων
Τέλος πυρὶ κατέκαιον ἐν ξύλοις τοῖς ἀγρίοις
Καὶ τὸν σπουδὸν εἰς θάλασσαν ἔρραιον εἰς ἀνέμους
Εἰς καθαρμὸν τῆς πόλεως, ὡς ἔφην, τῆς νοσούσης.
(Ζέζος ἐν Χιλιάδι Ε'. κεφ. κγ'.)

Ἄλλη ἑορτὴ ἀξιοσημείωτος κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον ἦτο τὰ λεγόμενα Πλυντήρια, ἑορταζόμενα τὴν εἰκοστὴν πέμπτην. Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἡ εὔθυμος Ἀθηναϊκὴ κοινωνία ἐλάμβανεν ὄψιν θλιβερὰν καὶ περίλυπον, διότι ἡ ἡμέρα ἐλογίζετο λίαν ἀποφρὰς καὶ θλιβερά. Ὁ Πλούταρχος διηγούμενος τὰ κατὰ τὴν θριαμβευτικὴν ἐπάνοδον τοῦ Ἀλκιβιάδου εἰς Ἀθήνας, ποιεῖται μνείαν τῆς ἡμέρας ταύτης λέγων: «Ἡ γὰρ ἡμέρα κατέπλευσεν ἑδρᾶτο τὰ Πλυντήρια τῷ Θεῷ. Δρῶσι δὲ τὰ ὄργια Πραξιεργίδαι Θαργηλιῶνος ἕκτῃ φθίνοντος ἀπόρρητα, τόν τε κόσμον καθελόντες καὶ τὸ ἕδος κατακαλύψαντες. Ὅθεν ἐν τοῖς μάλιστα τῶν ἀποφράδων τὴν ἡμέραν ταύτην ἄπρακτον Ἀθηναῖοι νομίζουσιν». (Πλουτάρχου Ἀλκιβιάδης λδ'.)

Πόσον εἶναι περίεργον! Οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ κάτοικοι τῆς περιφημωτάτης πόλεως τοῦ ἀρχαίου κόσμου, τῆς πόλεως ὅπου ἦσαν αἱ ἐνδυξότατα τῶν φιλοσοφικῶν σχολῶν, ἔνθα ἐπορεύοντο πανταχόθεν ἄνθρωποι ζητοῦντες σοφίαν, νὰ κατέχωνται ὑπὸ τόσου σκοτισμοῦ ὥστε νὰ ἔχωσιν ἡμέρας ἀποφράδας!

Τρίτη μεγάλη ἑορτὴ κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον ἦτο τὰ Δήλια. Ὁ Θησεὺς, ἐπιστρέφων ἀπὸ τὴν Κρήτην, ὅτε ἔφασεν εἰς Δῆλον, διὰ νὰ τιμήσῃ τὸν Ἀπόλλωνα συνέστησεν ἐκεῖ πανήγυριν, ἡ ὁποία καθιερώθη. Ἔκτοτε λοιπὸν οἱ Ἀθηναῖοι κατ' ἔτος, ἢ κατὰ πενταετίαν, ἔπρεπε νὰ πέμπωσι θυσίαν μεγαλοπρεπῆ μὲ αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ πλοῖον, μὲ τὸ ὁποῖον ὁ Θησεὺς εἶχεν ἐπιστρέψει ἀπὸ τὴν Κρήτην, τὸ ὁποῖον ἀδιακόπως ἐπεσκεύαζον καὶ τὸ ὁποῖον ὠνόμαζον ναῦν Θεωρίδα ἢ Δηλιάδα. Ἐξελέγοντο δὲ οἱ ἄριστοι τῶν νέων διὰ νὰ συνοδεύσωσι τὴν θυσίαν ταύτην μέχρι Δήλου, δι' ὃ καὶ ἐκαλοῦντο Δηλιασταί. Οὗτοι ὅταν ἔφθανον καὶ ἀπεβιβάζοντο εἰς τὴν νῆσον ἔστηναν χορὸν πέριξ τοῦ ναοῦ καὶ ἔψαλλον ὕμνους πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ ἥρωος Θησέως. Ἀφοῦ μετὰ τὸ πέρας τῆς ἑορτῆς ἔφθανον εἰς Ἀθήνας, ὅλος ὁ λαὸς ἐξήρχετο πρὸς ὑπάντησιν αὐτῶν καὶ προσεδέχετο αὐτοὺς μετὰ πολλῶν ἐπευφημιῶν καὶ εὐφροσύνης. Εἶχον δὲ συνήθειαν ὅσον καιρὸν ἔλειπε τὸ πλοῖον τοῦτο νὰ φυλάττωσι τὴν πόλιν καθαρὰν καὶ νὰ μὴ ἐκτελῶσι καμμίαν θανατικὴν ποινὴν, ὡς τοῦτο συνέβη καὶ ὅτε ἔμελλον νὰ θανατώσωσι τὸν Σωκράτην. Ἑωρτάζετο δὲ ἡ ἑορτὴ αὕτη τὴν τριακοστὴν τοῦ μηνὸς, ἡμέραν καθ' ἣν ἤγοντο καὶ τὰ Ἴσθμια.

Τὰ Ἴσθμια ἦσαν ἑορτὴ, κατὰ πενταετίαν ἑωρταζομένη ἐν τῷ Ἰσθμῷ τῆς Κορίνθου, ὁπότε ἐγένοντο οἱ Ἰσθμιακοὶ λεγόμενοι ἀγῶνες. Εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην ἐλάμβανον μέρος πάντες οἱ Ἕλληνες ἐκτὸς τῶν Ἠλείων, ὡς λέγει ὁ Παυσανίας. Ὁ νικῶν κατὰ τοὺς ἀγῶνας τούτους ἐλάμβανε στέφανον ἐκ πίτυος ἢ κατ' ἄλλους ἐκ κισσοῦ. Κατὰ τὸν Παυσανίαν οἱ ἀγῶνες οὗτοι συνεστήθησαν ἀπὸ τὸν Σίσυφον βασιλέα τῆς Κορίνθου, πρὸς τιμὴν τοῦ Μελικέρτου ἢ Παλαίμονος καὶ δόξαν τοῦ Ποσειδῶνος. Ὁ βασιλεὺς τῶν Θηβῶν Ἀθάμας, ἐπειδὴ ἀνέθρεψε τὸν Διόνυσον, κατεδικάσθη ὑπὸ τῆς θεᾶς Ἥρας εἰς παραφροσύνην. Ὅταν λοιπὸν ἔγινεν ἔξω φρενῶν

ὁ Ἀθάμας, ἐφόνευσε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν πρωτότοκον, ὀνομαζόμενον Λέαρχον. Τοῦτο ἰδοῦσα ἡ γυνὴ αὐτοῦ Ἰνὼ καὶ φοβηθεῖσα μήπως καὶ ὁ νεώτερος αὐτῆς υἱὸς Μελικέρτης λάβῃ τὴν αὐτὴν τύχην, κατέπεισεν αὐτὸν νὰ φύγῃ μετ' αὐτῆς. Φθάσαντες εἰς τὴν παραλίαν κατὰ τὴν Μολουρίδα πέτραν, ἐρρίφθησαν εἰς τὴν θάλασσαν, τὸ ὁποῖον ἰδὼν ὁ θεὸς τῆς θαλάσσης Ποσειδὼν καὶ εὐσπλαγχνισθεὶς προσεδέξατο εὐμενῶς καὶ τὸν υἱὸν καὶ τὴν μητέρα καὶ ἐκράτησε μετ' αὐτοῦ καταστήσας αὐτοὺς θεοὺς θαλασσίους. Ἀφοῦ δὲ ἔγιναν θεοὶ ἤλλαξαν καὶ τὰ ὀνόματά των καὶ ἡ μὲν Ἰνὼ μετωνομάσθη Λευκοθέα ὁ δὲ Μελικέρτης Παλαίμων. Οἱ ἀρχαῖοί μας πρόγονοι, οἵτινες ἐνῷ ἀφ' ἑνὸς ἔπλαθον, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐπίστευον μύθους τοιούτους, ὡς καὶ παρ' ἡμῖν τὸ τοιοῦτον δὲν εἶναι ἄγνωστον οὔτε σπάνιον, κατήν-

ΘΑΡΓΗΛΙΩΝ

Ἡμ. Σελήνης	Μὴν Ἑλλ.	Μὴν ἀρχ. Ρωμαϊκὸς	Μὴν σημερινός.
1	Νουμηνία	9 Καλενδ. Μαΐου.	23
2	β'. ἱσταμένου	8	24
3	γ'.	7	25
4	δ'.	6	26
5	ε'.	5	27
6	ς'.	4	28
7	ζ'. Θαργήλια	3	29
8	η'.	Πρὸ	30
9	θ'.	Καλένδ. Μαΐου.	1
10	ι'.	6 Νόνων	2
11	α'. μεσοῦντος	5 »	3
12	β'.	4 »	4
13	γ'.	3	5
14	δ'.	Πρό	6
15	ε'.	Νόναι Μαΐου.	7
16	ς'.	8 ἰδῶν	8
17	ζ'.	7 »	9
18	η'.	6 »	10
19	θ'.	5 »	11
20	Εἰκὰς	4 »	12
21	ι'. φθείνοντος	3 »	13
22	θ'.	Πρὸ	14
23	η'.	Ἰδοὶ Μαΐου.	15
24	ζ'.	17 Καλ. Ἰουνίου	16
25	ς'. Πλυντήρια	16 «	17
26	ε'.	15 «	18
27	δ'.	14 «	19
28	γ'.	13 «	20
29	β'.	12 «	21
30	Ἕνη καὶ Νέα	11 «	22

Ἀπριλίου

Μαΐου

τησαν ἐπὶ τέλους νὰ θεωρῶσι τὰ πρόσωπα ταῦτα, εἴτε ὑπαρκτὰ ἦσαν ποτὲ εἴτε φαντασιώδη, ὡς ὑπερασπιστὰς τῶν ἐν θαλάσσῃ πλεόντων! καὶ νὰ τὰ λατρεύωσιν ὡς θεοὺς εἰς πολλὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος, καὶ μάλιστα εἰς τὸν Ἰσθμὸν ὅπου εὑρέθη τὸ σῶμα τοῦ Μελικέρτου, φερθὲν ὑπὸ δελφῖνος, ὡς λέγεται, καὶ τὸ ὁποῖον ἐπιτυχὼν ὁ Σίσυφος κείμενον, ἔθαψεν ἐν τῷ Ἰσθμῷ καὶ ἵδρυσε καὶ τὸν ἀγῶνα πρὸς τιμήν του.! Εἰς τὰς ἡμέρας τοῦ Παυσανίου ὑπῆρχε βωμὸς ἀφιερωμένος εἰς τὸν Μελικέρτην ἐν Κορίνθῳ! Ταῦτα ὁ Παυσανίας. Ἀλλ' ὁ Πλούταρχος λέγει ὅτι τὰ πρὸς τιμὴν τοῦ Μελικέρτου ἐγένοντο τὴν νύκτα καὶ ἦσαν μᾶλλον τελετὴ παρὰ πανήγυρις· οἱ δὲ ἀγῶνες οἱ Ἰσθμικοὶ διωρίσθησαν ἀπὸ τὸν Θησέα πρὸς τιμὴν τοῦ Ποσειδῶνος κατὰ μίμησιν ταῦ Ἡρακλέους ὅστις ἐσύστησε τὰ Ὀλύμπια πρὸς τιμὴν τοῦ Διός. (Πλούταρ. ἐν βίῳ Θησέως ιέ.)